

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านทฤษฎี แนวความคิดการเกิดอาชญากรรม หน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจ การปฏิบัติงานหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยจะได้นำเสนอตามหัวข้อดังนี้

- 2.1 แนวทฤษฎีว่าด้วยการเกิดอาชญากรรมและการป้องกันอาชญากรรม
- 2.2 ความหมายของตำรวจ
- 2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจ
- 2.4 โครงสร้างและภารกิจของสถานีตำรวจภูธร
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวทฤษฎีว่าด้วยการเกิดอาชญากรรม และการป้องกันอาชญากรรม

2.1.1 แนวทฤษฎีว่าด้วยการเกิดอาชญากรรม

อัญญา ชูบำรุง, 2532 กล่าวว่า อาชญากรรมคือ การกระทำผิดอาญาและผู้ที่กระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย การกระทำผิดกฎหมายอาญา อาจผิดเพราะกระทำหรืองดเว้นไม่กระทำก็ได้ เช่น ช่างคนตาย ลักทรัพย์ ไม่เสียภาษี ไม่ยอมเข้ารับการเกณฑ์ทหาร เป็นต้น ซึ่งโทษที่จะได้รับจะมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าเป็นสถานใด เช่น ลักทรัพย์

ทฤษฎีว่าด้วยกลุ่มสังคมและปัจจัยทางวัฒนธรรม (Theories Stressing Group and Socio-Cultural Factors) แต่เดิมนักสังคมศาสตร์เชื่อกันว่า สาเหตุของอาชญากรรมมีแต่อย่างเดียว เช่น ความจน การแตกแยกในครอบครัว การศึกษาต่ำ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม นักสังคมวิทยาบางท่านคิดค้นทฤษฎีขอบเขตแคบลง และได้ให้ความหมายแน่ชัดกว่าเดิม ทฤษฎีเหล่านี้แยกเป็น

1) ทฤษฎีว่าด้วยความประพฤติผิดที่ได้จากการเรียนรู้ (Learned Behavior) โดยอธิบายว่า การกระทำผิดก่อกำเนิดขึ้นจากความประพฤติเป็นระเบียบของสังคมที่ดี เป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้จากการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม Sutherland (อ้างถึงใน เอกชัย ทิวถนอม, 2533) กล่าวว่า อัตราการกระทำผิดมากขึ้นเพียงใดนั้น เป็นผลที่เกิดจากลักษณะการคบค้าระหว่างบุคคลในกลุ่ม เป็นเรื่องของบุคคลและการเรียนรู้จากกลุ่ม เป็นเรื่องของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม Sutherland ถือว่าความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่วเป็นสิ่งที่เรียนรู้มาแต่เด็ก และต่อมาจนตลอดชีวิต แต่ทฤษฎีนี้ก็ไม่ใช่ที่ยอมรับเพราะทฤษฎีนี้ไม่สามารถจะอธิบายถึงสาเหตุของการกระทำผิดต่าง ๆ หลายแบบ และไม่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมบุคคลซึ่งคุ้นเคยกับความประพฤติแบบอาชญากร และถือตนว่าเป็นพวกเดียวกับกลุ่มอาชญากรจึงไม่กระทำความผิดหรืออีกกรณีหนึ่งที่เหตุใดเด็ก ๆ ที่อยู่บ้านเดียวกัน ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีเหมือนกัน จึงไม่กลายเป็นเด็กเกเรไปทุกคน

2) ทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้งของกลุ่มและอิทธิพลของกลุ่มวัฒนธรรมรอง ทฤษฎีนี้ถือว่าความขัดแย้งเป็นรูปหนึ่งของปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างสมาชิกในสังคม เป็นการแสดงออกถึงความแปรปรวนและความไม่เป็นระเบียบของสังคม ในส่วนตัวอาชญากรนั้นเป็นบุคคลที่ได้นำเอาบรรทัดฐานการปฏิบัติ ค่านิยมที่ขัดแย้งนอกเหนือไปจากบรรทัดฐานของสังคมนั้น ซึ่งโดยปกติธรรมดาจะต้องมีการปฏิบัติตามเสมอ

3) ทฤษฎีว่าด้วยด้านเศรษฐกิจ (Economic) ภาวะภูมิศาสตร์ (Geographic) นิเวศสถาน (Ecological)

ด้านเศรษฐกิจ อธิบายถึงความสำคัญของภาวะเศรษฐกิจ เช่น ผลจากความยากจนหรือผลของเศรษฐกิจตกต่ำที่มีต่ออัตราส่วนของอาชญากรรม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าความยากจนจะเป็นสาเหตุโดยตรงของการกระทำผิด ความยากจนอาจจะเป็นเพียงปัจจัยที่มีความสำคัญอันหนึ่งเท่านั้น และจะต้องมีปัจจัยอย่างอื่นมาประกอบจึงจะมีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้เกิดการกระทำผิดได้

ด้านนิติศาสตร์ เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าอิทธิพลของนิติศาสตร์ที่มีต่อการกระทำผิด คนที่อ้างมักจะเป็นนักนิติศาสตร์ชาวยุโรป ซึ่งได้อ้างว่าสภาพนิติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอาชญากรรม เช่น Montesquieu เขียนหนังสือชื่อ Spirit of Law โดยอ้างว่ายิ่งใกล้ขั้วโลกไปเท่าไรอัตราส่วนคนเมาจะยิ่งมากขึ้น แต่ยิ่งใกล้เส้นศูนย์สูตรเข้าไปเท่าใด อาชญากรรมและการกระทำผิดอื่น ๆ จะมากขึ้น

นิเวศสถาน หรือการกระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ Robert E. Park ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งศาสตร์แขนงนี้ ได้ถือว่าชุมชนเป็นต้นเหตุสำคัญของการกระทำผิด ฉะนั้นจึงใช้วิธีการศึกษาสภาพท้องถิ่นเป็นหลัก และเขตที่มีการกระทำผิด เขตอันธพาลเขตที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ องค์ประกอบทางด้านเชื้อชาติ การศึกษาแบบนั้นปรากฏว่าใช้ได้ผล และมีประโยชน์ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ที่ทำให้เกิดความเข้าใจและจับจุดสำคัญ ๆ ของการกระทำผิดได้ นั่นคือความสามารถทางถึงภาวะต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มีการกระทำผิดสูง ๆ และพอจะอนุมานได้ว่าภาวะเหล่านั้นเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งของการกระทำผิด ทฤษฎีนี้มักจะใช้ได้ผลในการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาว่า ท้องที่ใดควรจะมีการควบคุมการกระทำผิดมากน้อยแค่ไหน

2.1.2 แนวทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม

ความพยายามของมนุษย์ในการป้องกันอาชญากรรม นับเป็นแนวความคิดเก่าแก่ ซึ่งสามารถสืบสาวราวเรื่องย้อนไปในอดีตได้นับพันปี ดังหลักฐานยุคต้นที่ปรากฏชัดในราว 1,800 ปีก่อนคริสตกาล กล่าวคือ ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (Hammurabi's Code) ได้บัญญัติว่า

ผู้ใดก่อสร้างเคสสถานสำหรับบุคคลที่อยู่อาศัยมีลักษณะไม่มั่นคงแข็งแรง และเคสสถานที่สร้างเกิดพังทลายลง เป็นสาเหตุให้เจ้าของบ้านถึงแก่ความตาย ผู้ก่อสร้างนั้นต้องระวางโทษประหารชีวิต (Meadow, 1980)

ประมวลกฎหมายนี้จึงถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการป้องกันอาชญากรรม ต่อมาในกลางทศวรรษที่ 19 Beccaria (1963) ได้กล่าวสนับสนุนแนวความคิดในการป้องกันอาชญากรรมไว้อย่างกว้าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

- 1) การป้องกันอาชญากรรมต้องมีการวางรากฐาน โดยนักปรัชญาที่เฉลียวฉลาดพร้อมด้วยคุณธรรม รวมทั้งมีการบัญญัติกฎหมายที่เที่ยงธรรม
- 2) การป้องกันอาชญากรรมต้องอาศัยผู้รักษาและตีความหมายที่เที่ยงตรง

3) การป้องกันอาชญากรรม ต้องครอบคลุมถึงการสนับสนุนคุณภาพชีวิตในสังคม โดยยกย่องสรรเสริญและให้รางวัลแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ

4) การป้องกันอาชญากรรม ต้องเน้นความสำคัญที่ส่งเสริมปรับปรุงการศึกษาให้สมบูรณ์

นับตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1) แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach)

การป้องกันอาชญากรรมได้กลายเป็นเป้าประสงค์ของงานตำรวจ เมื่อ Sir Robert Peel ก่อตั้งกรมตำรวจนครบาลแห่งกรุงลอนดอนขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1829 (Germann, 1970) และ ได้รับการยกย่องในเวลาต่อมาเป็น "บิดาของการตำรวจยุคใหม่" ได้เน้นให้บุคลากรตำรวจภายใต้บังคับบัญชาได้ตระหนักว่า การป้องกันอาชญากรรมคืองานหลักของตำรวจ และมีความสำคัญยิ่งกว่าการสืบสวนสอบสวน การจับกุม และการลงโทษผู้กระทำความผิด ทศนะของ Peel ได้กลายเป็นพื้นฐานของการก่อกำเนิดแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันอาชญากรรมขึ้น ยุทธวิธีหลักของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมตามทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายก็คือ การตรวจท้องที่ ซึ่งได้รับการขนานนามว่า "เป็นกระดูกสันหลังของงานตำรวจ" (Wilson & Melaren, 1973) ใจความสำคัญของทฤษฎีนี้พอสรุปได้ว่า การปรากฏตัวของตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรม เพราะเกรงกลัวการจับกุม ฉะนั้น ตำรวจสายตรวจจึงต้องแต่งเครื่องแบบและรถวิทยุสายตรวจจึงต้องมีลักษณะเด่นชัดเห็นได้ง่าย เพื่อเป็นการ震慑ยับยั้งอาชญากรรม นอกจากนั้นการตรวจท้องที่โดยสม่ำเสมอต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกว่ามีตำรวจอยู่ทั่วไปทุกแห่งหน ด้วยเหตุนี้ตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายการปรากฏตัวของตำรวจและการกระจายกำลังให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชน จะช่วยป้องกันอาชญากรรม โดยลดช่องโอกาสสำหรับผู้ตั้งใจจะละเมิดกฎหมาย อนึ่งงานตรวจท้องที่ของตำรวจมีลักษณะเป็นได้ทั้งงานประจำและงานเฉพาะกิจ ในลักษณะงานประจำตำรวจสายตรวจมักได้รับการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม และระงับเหตุร้ายในทุกเขตพื้นที่ คือ กำลังหลักที่พร้อมจะรวมตัวในทันทีที่ได้รับคำสั่งจากศูนย์บัญชาการ เพื่อการปฏิบัติงานเฉพาะกิจที่เร่งด่วน

2) แนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Approach)

ในขณะที่ความนิยมในมาตรการและทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายได้ค่อย ๆ เสื่อมคลายลง พร้อมกับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทั้งจากนักวิชาการและนักปฏิบัติการเกี่ยวกับทฤษฎีที่ตั้งเดิมนั้นได้เพิ่มมากขึ้น การป้องกันอาชญากรรมในอีกลักษณะหนึ่งกลับไปได้รับความสนใจสูงขึ้น และมีที่กล่าวอาจเข้ามาแทนที่แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย แนวทฤษฎีที่สองนี้เป็นที่รู้จักในนามของ "ชุมชนสัมพันธ์" (Community Relations) ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวความคิดและผลการวิจัยของนักอาชญาวิทยา กลุ่มชิคาโก หรือบางครั้งเป็นที่รู้จักในนามของ "สำนักนิเวศน์วิทยาอาชญากรรม" (The Ecological School of Criminology) ในช่วงทศวรรษที่ 1920 สำนักนี้อยู่ภายใต้การนำของ Robert E. Park ซึ่งเคยเป็นนักหนังสือพิมพ์ในมหานครชิคาโกก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วงการวิชาการ ได้รับอิทธิพลในด้านความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของชุมชนจากสามทาง คือ ทางแรกแนวความคิดของ Darwin เกี่ยวกับทางฝั่งพาดอาศัยระหว่างสัตว์กับพืช ทางที่สอง ข้อเขียนของ Simmel ว่าด้วยคุณลักษณะด้านเวลาและสถานที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม และทางที่สาม ทฤษฎีของ Durkheim ที่กำหนดว่า ความหนาแน่นของประชากรเป็นปัจจัยที่กระทบต่อความแก่งแย่งทางสังคม และการแบ่งงาน Park (1952) ได้กล่าวไว้ว่า

"นครมิได้มีสภาพเพียงแต่เป็นกลไกทางวัตถุและสิ่งก่อสร้างของมนุษย์ แต่ นครเกี่ยวพันในกระบวนการที่สำคัญของประชากร นครคือ ผลผลิตของธรรมชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมชาติของมนุษย์"

จากผลการค้นคว้าวิจัยของนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโก จึงพอสรุปได้ว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์การแปรตามลักษณะพื้นที่ บริเวณที่เกิดอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้งก็คงจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกอยู่เช่นนี้ อนึ่งในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรมบางแห่งแม้ผู้อยู่อาศัยจะสืบเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามเวลา โดยบุคคลต่าง ๆ เชื้อชาติต่างศาสนากันก็ตาม สถิติอาชญากรรมในพื้นที่ดังกล่าวก็ยังคงสูงเช่นเดิม แต่อย่างไรก็ตามนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโกไม่ได้กล่าวว่า บริเวณพื้นที่คือสาเหตุแห่งอาชญากรรม แต่ปัจจัยที่ส่งเสริมอาชญากรรมน่าจะแอบแฝงอยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว เพราะพื้นที่ที่มีสถิติอาชญากรรมสูงนั้น มีความแตกต่างไปจากพื้นที่ที่มีอาชญากรรมต่ำ ทั้งในสภาวะกายภาพทางเศรษฐกิจ และทางสังคม กลุ่มชิคาโกจึงสรุปว่า "การขาดระเบียบของสังคม" (Social Disorganization) อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชนในยุคก่อนความเจริญทางอุตสาหกรรม เข้าสู่ชุมชนในยุคอุตสาหกรรม นำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมและปัญหา

สังคมอื่น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การขาดระเบียบของสังคม ซึ่งตามทฤษฎีของกลุ่มชิคาโกจัดเป็นสาเหตุเบื้องต้นของอาชญากรรม หมายถึง สภาวะแตกสลายของกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่ค้ำจุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความร่วมแรงร่วมใจและขวัญกำลังใจของสมาชิกในสังคม

หลักใหญ่ใจความของแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมคือการ จัดสภาพทั่วไป ไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ง่ายต่อการควบคุม สังเกต ตรวจตรา โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน ทั้งของตนเองและบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม อย่างไรก็ตามแนวทฤษฎีทั้งสองนี้ไม่ได้มองข้ามบทบาทของตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม แต่ได้มีการเสนอแนะให้มีการปรับบทบาทสำหรับตำรวจท้องที่ทั้งหมด ตามแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ตำรวจจะมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผนสนับสนุน ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ตำรวจตามแนวทฤษฎีนี้จะไม่มีความเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรมอีกต่อไป นอกจากนี้ข้อเสนอที่ตามมาก็คือ การยกเลิกตำรวจสายตรวจที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ฉะนั้น ถ้ามีการประยุกต์ให้มาตรการและแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ที่กล่าวนี้ สถานภาพและบทบาทของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมย่อมจะได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างมาก เนื่องมาจากการที่จะต้องศึกษาเพื่อปรับใช้และกำหนดบทบาทใหม่ทั้งหมด ซึ่งอาจก่อให้เกิดแรงต้านทานคัดค้านอย่างหนักจากตำรวจระดับปฏิบัติการ แต่อย่างไรก็ดี ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ได้พยายามแสวงหาคำตอบสำหรับการป้องกันอาชญากรรมในปัจจุบัน โดยมุ่งลดโอกาสของการประกอบอาชญากรรมในชุมชน ซึ่งนับว่ามีคุณค่ายิ่ง แม้ทฤษฎีทั้งสองนี้จะไม่ได้ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของอาชญากรรมในแง่ชีวภาคและจิตภาคเพิ่มมากขึ้นก็ตาม (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525)

2.2 ความหมายของตำรวจ

ตำรวจ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Polic ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Polis ซึ่งหมายถึงเมือง และมีรากฐานมาจากภาษาละตินว่า Politia ซึ่งน่าจะหมายถึง แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารรัฐโรมันในเรื่องความอยู่รอด และสวัสดิภาพของบุคคลในชุมชน Chapman (อ้างถึงใน อักแนพ ชูบารุง, 2532)

Smith (1949) ได้กล่าวว่า Polic หมายถึง องค์การซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการ พลเรือนที่คัดเลือกจากประชาชนให้มีหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรม ความวุ่นวายของมวลชน และ ควบคุมความเรียบร้อยในการใช้ถนนหนทาง นอกจากนี้ แล้วยังได้มีการวิเคราะห์ความหมายของ ตำรวจแยกเป็นรายตัวอักษรโดยพระเจ้าชาร์ลที่ 5 แห่งฝรั่งเศส (อ้างถึงในประวัติ, 2525)

P มาจาก Politeness หมายถึง ความสุภาพเรียบร้อย

O มาจาก Obedience หมายถึง เชื่อฟังคำสั่ง

L มาจาก Legal Knowledge หมายถึง รู้กฎหมาย

I มาจาก Investigation หมายถึง การสืบสวนสอบสวน

C มาจาก Cooperation หมายถึง ความร่วมมือสามัคคีในหน้าที่

E มาจาก Energy หมายถึง ความเข้มแข็งต่อการทำงานในหน้าที่

ในภาษาไทยก็มีการนำเอาคำว่า ตำรวจ มาวิเคราะห์ตามตัวอักษรไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้ (ประเสริฐ รุจิรวงศ์, 2524)

อักษร ต. หมายถึง ตรวจตรา ตรากตรำ

สระ อ่า หมายถึง อำนาจหน้าที่

อักษร ร. หมายถึง รอบรู้ วิเริ่ม รับผิดชอบ และร่วมมือ

อักษร จ. หมายถึง จรรยาบรรณ จดจำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมาย "ตำรวจ" ไว้ว่า "เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย เรียกชื่อตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ เช่น ตำรวจสันติบาล ตำรวจกองปราบ ตำรวจดับเพลิง ตำรวจน้ำ ตำรวจรถไฟ ตำรวจป่าไม้ นอกจากนี้ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ตำรวจนครบาล หมายถึง ตำรวจผู้มีหน้าที่ระวางและระงับเหตุการณ์ทางอาญาภายในกรุงเทพมหานคร และตำรวจวัง หมายถึง ข้าราชการในพระองค์ที่มีหน้าที่ตรวจตรารักษาพระราชวัง และดูแลไม่ให้มีการละเมิดระเบียบ ประเพณีวัง เป็นต้น

ดังนั้น ในความหมาย "ตำรวจ" โดยทั่วไป หมายถึง เจ้าพนักงานผู้กฎหมายให้อำนาจ และหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตำรวจจะต้องคอยตรวจตราดูแล มิให้มีสิ่งหนึ่ง สิ่งใดที่จะทำลายความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากมีพฤติกรรมใด ซึ่งจะทำให้เกิดความ

กระทบกระเทือนถึงความเป็นปกติสุขของประชาชนแล้ว แม้สิ่งนั้นจะเป็นการผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ตำรวจจะต้องเข้าป้องกัน เข้าแก้ไขช่วยเหลือจัดสิ่งนั้นให้หมดไป หรือบรรเทาความร้ายแรงลง

นอกจากนี้ ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้ให้นิยามศัพท์ตำรวจไว้ว่า คือ พนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจ

หน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจนั้น มีผู้กล่าวว่า ตำรวจมีหน้าที่มากมายครอบคลุมไปทั่วแทบทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม แต่หน้าที่หลักของตำรวจก็คือ การบังคับใช้กฎหมาย และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ได้แก่ การสืบสวนสอบสวนคดีอาญาการตรวจท้องที่ การควบคุมการจราจร ให้ความคุ้มกันในการชุมนุมของประชาชน รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกให้การขึ้นและ หรือตัดสินปัญหาให้แก่ประชาชน เป็นหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติต่อเนื่องจากอดีตเรื่อยมาจนปัจจุบันเรียกว่า การปฏิบัติหน้าที่แบบจารีตนิยมของตำรวจมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง (Law Enforcement and Order Maintaining) ได้มีตำรวจและนักวิชาการตำรวจหลายท่านได้ให้ทรรศนะในเรื่องนี้ไว้ อาทิ

แล้ว โสภคพันธ์ (2508) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมไว้ดังนี้

- 1) การลาดตระเวนท้องที่
- 2) การควบคุมสอดส่องบุคคลหรือภาวะที่อาจเป็นภัย
- 3) การทะเบียนและการอนุญาต
- 4) การสืบสวนคดีอาญา
- 5) การจับกุมผู้กระทำความผิด
- 6) การสอบสวนคดีอาญา

มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น (2518) กล่าวถึงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลดปัญหาอาชญากรรมไว้ ดังนี้

1) หน้าที่ของตำรวจโดยตรง ได้แก่

- (1) การจัดสายตรวจออกตรวจท้องที่
- (2) การจัดสายตรวจร่วมหรือสายตรวจผสมระหว่างเขตพื้นที่หรือท้องที่ที่อยู่ติดกัน
- (3) การจัดหน่วยสืบสวนหรือทีมสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด
- (4) จัดตั้งหน่วยปราบปรามเฉพาะกิจ
- (5) การจัดระดมกำลังตำรวจกวาดล้างในเขตพื้นที่เป็นครั้งคราว ตามความ

เหมาะสม

- (6) การเสริมสร้างกำลังใจ และขวัญของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการให้หลักประกันการปฏิบัติงาน
- (7) กวดขันปราบปรามเจ้าหน้าที่ทุจริต ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหรือรู้เห็นเป็นใจกับ

คนร้าย

2) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ

- (1) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในด้านการประชาสัมพันธ์ เยี่ยมเยียนประชาชน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
- (2) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับข้าราชการพลเรือน หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ
- (3) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์การ หรือกลุ่มปฏิบัติการของสุจริตชนในท้องถิ่น เพื่อ

เฝ้ากำลังต่อต้านอาชญากรรม

ชาย เสวิกุล (2511) ได้แบ่งอำนาจหน้าที่ของตำรวจตามหลักอาชญากรรมวิทยา และทัณฑวิทยาไว้ 6 ประการ คือ

- 1) ตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมาย
- 2) ตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ได้แก่ การตรวจตราดูแลมิให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่

จะทำลายความสงบเรียบร้อยของประชาชน

- 3) ตำรวจมีหน้าที่ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มิให้เป็นอันตรายจากภัยต่าง ๆ
- 4) ตำรวจมีหน้าที่ในการสืบสวนการกระทำความผิดทางอาญาทั้งปวง
- 5) ตำรวจมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน
- 6) หน้าที่พิเศษอื่น ๆ ของตำรวจ ได้แก่ การป้องกันและรักษาความสงบในยามสงคราม

ประเสริฐ รุจิรวงศ์ (2506) ซึ่งกล่าวถึง ลักษณะหน้าที่ของตำรวจที่ต้องปฏิบัติ อาจแบ่งได้ดังนี้

- 1) การป้องกันอาชญากรรม
- 2) การปราบปรามอาชญากรรม
- 3) การคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน
- 4) การรักษาความปลอดภัยของชาติ
- 5) การบริการโดยทั่วไป

Eastman และ Eastman (1969)

- 1) การป้องกันอาชญากรรม
- 2) ปราบปรามอาชญากรรม
- 3) จับกุมผู้กระทำผิดกฎหมาย
- 4) ติดตามให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่สูญหาย
- 5) รักษาภาวะเรียบร้อยของสังคมที่ไม่เกี่ยวกับอาชญากรรม
- 6) หน้าที่ให้บริการเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

Willson และ Clinton (1972) ได้กล่าวว่า หน้าที่ของตำรวจคือ

- 1) การป้องกันอาชญากรรม
- 2) ปราบปรามอาชญากรรม
- 3) จับกุมผู้กระทำผิดกฎหมาย ติดตามให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่สูญหาย และรวบรวมพยาน

หลักฐาน เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

- 4) รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับอื่น ๆ เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจร ตลอดจนให้บริการอื่น ๆ

Levine และคณะ (1980) ได้กล่าวไว้ว่า หน้าที่ของตำรวจในปัจจุบันมีดังต่อไปนี้

- 1) หน้าที่ในการตอบสนองนโยบายทางการเมืองของฝ่ายปกครอง เช่น การขัดขวางผู้ประท้วงการทำสงครามของสหรัฐอเมริกากับเวียดนามในสมัยประธานาธิบดีนิกสัน และประธานาธิบดีจอร์จทาวน์สัน เป็นต้น
- 2) หน้าที่ในการพิทักษ์ศีลธรรมในสังคม เช่น การกวาดล้างความชั่วร้ายต่าง ๆ ได้แก่ มวกเมาสุรา มวกเสพยา มวกเล่นการพนัน มวกค้าหนังสือลามกอนาจาร และมวกค้าประเวณี เป็นต้น

3) หน้าที่ในการให้บริการแก่ชุมชน รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมและป้องกันอาชญากรรมหน้าที่ดังกล่าวนี้ ตำรวจต้องใช้เวลาปฏิบัติมากกว่าหน้าที่ในสองประการข้างต้น

Morton (1975) ได้กล่าวไว้ในเอกสารของเขาว่า คณะกรรมการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย และบริหารงานยุติธรรมของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหน้าที่ของตำรวจไว้ 2 ประการ คือ

1) หน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย (The Law Enforcement Function) เป็นหน้าที่ที่ตำรวจคอยป้องกันไม่ให้ประชาชนต้องตกอยู่ในความทุกข์ ความหวาดกลัว การสูญเสียทรัพย์สิน ซึ่งเกิดจากการกระทำอาชญากรรมนานาชนิด ตำรวจเป็นแนวหน้าในการดำเนินงานในเรื่องนี้ ประชาชนจะมีความปลอดภัยตามถนนหนทางหรือในเคหสถานย่อมต้องพึ่งพาดำรวจเป็นอย่างมาก

2) หน้าที่ในการให้บริการชุมชน (The Community-Service Function) เป็นหน้าที่ให้ความสะดวกหรือแก้ไขข้อเดือดร้อนแก่ประชาชน เช่น ควบคุมการจราจร ควบคุมหน่วยเลือกตั้ง อำนวยความสะดวกแก่บุคคลสำคัญที่มาเยี่ยมเยือนท้องที่ ออกใบอนุญาตการใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ แนะนำหนทางแก่คนหลงทาง ตามหาเด็กที่หายไป ช่วยผู้ประสบอุบัติเหตุ เป็นต้น หน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติควบคู่กันไปกับหน้าที่ในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

Wilson (1981) อ้างใน อังนพ ชูบำรุง (2532) ได้แบ่งหน้าที่ของตำรวจออกเป็น 2 ประการคือ หน้าที่ในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย และหน้าที่ในการรักษาระเบียบในสังคม หน้าที่แรกเป็นหน้าที่ของการรักษากฎหมาย หน้าที่หลังเป็นการออมช่อมช่อขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม

Bayley (1975) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้แบ่งหน้าที่ของตำรวจไว้ 5 ประการ คือ

1) หน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายอาญาเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในฐานะผู้รักษากฎหมายของรัฐ โดยการจับกุมผู้กระทำความผิด และสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิด

2) หน้าที่ในการป้องกันการละเมิดกฎหมายอาญา การปฏิบัติหน้าที่นี้เน้นในเรื่องการเป็นตำรวจสายตรวจในเขตของความรับผิดชอบ

3) หน้าที่ในการประนีประนอมข้อขัดแย้ง เป็นการป้องกันไม่ให้เรื่องลุกลามใหญ่โตต่อไป เช่น แก้ปัญหาเรื่องคนเมาสุราทะเลาะกัน แก้ปัญหาข้อพิพาทในครอบครัว ควบคุมฝูงชนมิให้ก่อการจลาจลวุ่นวาย เป็นต้น

4) หน้าที่ในการออกกฎหมายคุ้มครองสังคม ดำเนินการออกใบอนุญาตต่างๆ ออกคำสั่งต่าง ๆ และคอยตรวจตราสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ปวงชน ตามปกติตำรวจปฏิบัติหน้าที่นี้ โดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของทางราชการ

5) หน้าที่ในการให้บริการด้านต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ให้บริการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ช่วยเหลือคนขาดญาติมิตร ทำลายล้างสิ่งที่เป็นอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายแนะนำหนทางแก่ผู้ใคร่รู้ ให้คำปรึกษาแก่เยาวชน ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้สอบถาม เป็นต้น

หน้าที่ทั้ง 5 ประการนี้ Bayley ได้สรุปลงเพียง 2 ประการ คือ หน้าที่ด้านการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement Tasks) และหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Nonenforcement Tasks) การสรุปหน้าที่ของตำรวจลงเหลือเพียง 2 ประการเช่นนี้ ก็เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับปัญหาอื่น ๆ ในสังคม โดยเฉพาะปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น อาจจะวิเคราะห์ว่าคนในเมืองมีความสัมพันธ์แบบไม่เป็นกันเอง ไม่ค่อยคุ้นเคยกัน ไม่ค่อยใส่ใจกัน อาชญากรรมจึงเกิดขึ้นมาก ตำรวจจึงต้องเน้นหนักในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย ส่วนคนในชนบทมีความสัมพันธ์กันแบบเป็นกันเองมีความคุ้นเคยกันเป็นอันดี เอาใจใส่กัน คอยป้องกันเหตุร้ายให้แก่กันและกัน อาชญากรรมก็เกิดขึ้นน้อย ส่วนการทะเลาะกันก็พอมิบัง ในสถานการณ์เช่นนี้ ตำรวจก็ทำหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้น ดังนี้ เป็นต้น

Weston และ Wells (1972) นักวิชาการด้านตำรวจได้กล่าวถึงหน้าที่ของตำรวจไว้หลายประการ ดังต่อไปนี้

- 1) การป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรม
- 2) นิเทศรักษาสันติสุข (รักษาความสงบภายในประเทศ)
- 3) ป้องกันบุคคลและทรัพย์สินสมบัติ (รักษาความปลอดภัย)
- 4) บังคับใช้กฎหมาย
- 5) สืบสวนสอบสวนการเกิดอาชญากรรม
- 6) เสาะหาทรัพย์สินที่สูญหายและทรัพย์สินที่ถูกขโมยไป
- 7) จับกุมผู้กระทำความผิด
- 8) กำหนดกฎเกณฑ์ความประณีตที่ไม่เกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรม
- 9) ป้องกันสิทธิของบุคคล

10) ควบคุมการจราจร

11) การให้บริการแก่สาธารณชนในลักษณะต่าง ๆ

12) การจัดเตรียมคดีเพื่อแสดงแก่ศาล

ความคิดของ Weston และ Wells ดังได้กล่าวมานี้ อาจจะย่อลงได้ดังนี้

1) การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (ในข้อนี้รวมไปถึงการป้องกันบุคคลและทรัพย์สิน การบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนสอบสวนการเกิดอาชญากรรม การเสาะหาทรัพย์สินที่สูญหายและทรัพย์สินที่ถูกขโมยไป การจับกุมผู้กระทำความผิด การป้องกันสิทธิส่วนบุคคล การจัดเตรียมคดีเพื่อการแสดงแก่ศาล)

2) การพิทักษ์สันติสุข (ในข้อนี้รวมไปถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ความประพฤติที่ไม่เกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรม การควบคุมการจราจร การให้บริการแก่สาธารณชนในลักษณะต่าง ๆ)

ได้กล่าวถึงหน้าที่ของตำรวจตามความคิดของนักคิดในทางอาชญาวิทยามาพอสมควรแล้ว อาจจะสรุปได้ว่าตำรวจมีหน้าที่หลักอยู่ 3 ประการ คือ

1) หน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย หน้าที่นี้มีความสำคัญยิ่ง เป็นหน้าที่ในการปราบปรามอาชญากรรมนั่นเอง

2) หน้าที่ในการป้องกันเหตุร้ายต่างๆ ในสังคม เป็นการป้องกันอาชญากรรม ป้องกันความประพฤติเสียหายต่าง ๆ

3) หน้าที่ให้บริการชุมชน เป็นการบริการด้านการแพทย์ ด้านกฎหมายและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ

การปฏิบัติให้สอดคล้องตามหน้าที่ต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ตำรวจต้องทำงานมากมายหลายอย่าง งานหลักที่ต้องทำเพื่อให้เป็นไปตามหน้าที่ดังได้กล่าวมาแล้วก็คือ การตรวจท้องที่ การสืบสวนสอบสวน และการจับกุมผู้กระทำความผิด จะได้พิจารณาถึงรายละเอียดของงานต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงแล้วต่อไป

1) การตรวจท้องที่ การตรวจท้องที่เป็นงานที่ตำรวจต้องทำในเขตพื้นที่รับผิดชอบเป็นประจำวันตลอด 24 ชั่วโมง เป็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรมและพิทักษ์ความสงบเรียบร้อยในชุมชนอย่างได้ผล การประกอบอาชญากรรมจะเกิดขึ้นหากการตรวจท้องที่ประสบความล้มเหลว การตรวจท้องที่เป็นผลให้เกิดการสืบสวนสอบสวน การจับกุม และการค้นหาของที่ถูกขโมยไปได้

ทันทั้งที่ การตรวจท้องที่อาจจะกระทำได้โดยการเดินเท้าเปล่า ใช้ยานพาหนะ เช่น จักรยาน จักรยานยนต์ รถยนต์ หรือเฮลิคอปเตอร์ ตลอดจนการใช้สัตว์บางชนิด เช่น สุนัข เป็นต้น

การตรวจท้องที่เป็นการมอบหมายงานให้ตำรวจออกสู่พื้นที่นั้นเอง การปฏิบัติงานทำนองนี้ จะเกิดประโยชน์สูงสุดก็ต้องดำเนินงานเป็นขั้นตอน คณะกรรมการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายและ การบริหารงานยุติธรรมของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนะขั้นตอนต่าง ๆ ในการตรวจ ท้องที่ไว้ 7 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

- ขั้นตอนที่ 1 จะต้องจัดกำลังเจ้าหน้าที่ออกไปตามความจำเป็น
- ขั้นตอนที่ 2 จะต้องปรับปรุงการควบคุมตำรวจที่ออกพื้นที่ให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
- ขั้นตอนที่ 3 จะต้องปรับปรุงการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ออกสู่พื้นที่
- ขั้นตอนที่ 4 จะต้องปรับปรุงเทคนิคในการออกตรวจพื้นที่ โดยเฉพาะการเดินเท้าเปล่า และการใช้มอเตอร์ไซด์ โดยมีเจ้าหน้าที่ 2 คนร่วมกันไปด้วยกัน อย่างไรก็ตาม หากไม่เป็นการเสี่ยงอันตรายจนเกินไปก็ใช้กำลังเจ้าหน้าที่ซึ่งแต่ง เครื่องแบบเพียงคนเดียวก็พอ
- ขั้นตอนที่ 5 ในกรณีที่ต้องใช้พนักงานสอบสวนออกสู่พื้นที่ ก็ให้เขาออกไปตามลำพัง หาก จำเป็น อาจจะต้องให้เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ติดตามไปด้วยอีกสัก 2 คนหรือมากกว่านั้นก็ได้
- ขั้นตอนที่ 6 ต้องมีเทคนิคในการรายงานเหตุการณ์ และเทคนิคในการถ่ายเอกสารที่ทันสมัย

การตรวจท้องที่เป็นการปฏิบัติที่ได้ผลอย่างยิ่งในการควบคุมอาชญากรรม อาชญากรรม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดมีความต้องการจะกระทำความผิด และเชื่อว่าจะสามารถทำ เช่นนั้นได้จริง หรือโอกาสอำนวยให้กระทำได้ กล่าวคือ ต้องมีทั้งความคิดและความเชื่อมั่นว่าจะ ไม่มีอะไรมาขัดขวางการกระทำของตน หากมีเพียงความคิดแต่ไม่มีความเชื่อมั่น อาชญากรรมก็จะ ไม่เกิดขึ้นหรือมีเพียงเฉพาะความเชื่อมั่นแต่ขาดความคิด อาชญากรรมก็จะไม่เกิดเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ความคิดจะมาก่อนความเชื่อมั่นในการทำลายความเชื่อมั่นของผู้ที่คิดจะประกอบอาชญากรรม ก็อาศัยการใช้กำลังตำรวจออกตรวจพื้นที่นั้นเอง

2) การสืบสวนสอบสวน การสืบสวนสอบสวนมีความหมายที่แตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะความหมายตามหลักกฎหมาย มีนัยอธิบายไว้ว่า การสืบสวนหมายถึง การแสวงหาข้อเท็จ

ห้ามยืมออก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ส่วนการสอบสวนหมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอันตามกฎหมายบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ จากความหมายในทางกฎหมายดังที่ได้กล่าวมานี้ นิยามได้ว่าการสืบสวนจะเกิดก่อนการสอบสวน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้วอาจจะต้องกระทำร่วม ๆ กันไป คำสองคำดังได้กล่าวมานี้มักจะใช้ควบคู่กันไป

ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มิได้กำหนดหลักเกณฑ์การสืบสวนเอาไว้ ส่วนการสอบสวนนั้นกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ให้ ประกอบไปด้วยหลักทั่วไป การสอบสวนสามัญ การชั้นสูตรลึกลับ พยานหลักฐาน เป็นต้น ดังนั้นตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนจึงต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาและยังต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องด้วย

Weston และ Wells (1972) ได้แบ่งการสืบสวนสอบสวนออกเป็น 2 ประเภท คือ การสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น และการสืบสวนสอบสวนต่อเนื่อง จะได้พิจารณาในรายละเอียดต่อไป

การสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความรับผิดชอบของตำรวจคนแรกที่อยู่ในที่เกิดเหตุ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือเกี่ยวกับผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เป็นขั้นตอนของการบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรม ในขั้นตอนนี้ควรจะมีการปฏิบัติภารกิจดังต่อไปนี้ให้สำเร็จ กล่าวคือ

- 1) ยอมรับว่ามีอาชญากรรมเกิดขึ้นหรือไม่ จับกุมผู้กระทำความผิด และกำหนดประเภทของความผิด
- 2) ในกรณีมีผู้เห็นเหตุการณ์ก็ให้เก็บรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด มีอะไรเป็นพยาน (หากมี) หนีไปทางไหน และรีบส่งข้อมูลไปยังฝ่ายออกข่าวเพื่อถ่ายทอดทางวิทยุ เพื่อให้ตำรวจคนอื่น ๆ ได้ทราบ เป็นการเตือนภัยหรือต้องการผู้ร้าย
- 3) สอบถามเหยื่ออาชญากรรมและพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ ในกรณีมีการให้ประกันตัวผู้กระทำความผิดก็ให้บันทึกเรื่องราวและคำให้การไว้ บันทึกสรุปลักษณะ ที่อยู่อาศัย และข้อมูลอื่น ๆ เพื่อประโยชน์แก่การติดต่อในภายหลัง

4) ปกป้องสถานที่เกิดอาชญากรรม ค้น และรวบรวมสิ่งที่จะเป็นพยานหลักฐานไว้ทำ
เครื่องหมายพยานหลักฐานไว้ เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลง สูญหาย เสียหาย หรือเปราะเปื้อน
รักษาพยานหลักฐานให้คงรูปเดิม นับตั้งแต่แรกพบจนกระทั่งนำไปเป็นพยานแก่ผู้พิจารณาคดี

5) กำหนดลงไปว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นได้อย่างไร ความมากน้อยของอันตรายที่เกิดขึ้น
ต่อบุคคล ลักษณะและมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกเอาไป

6) บันทึกสิ่งต่อไปนี้คือ ข้อสังเกตเกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรม สาระเกี่ยวกับผู้มีส่วน
ร่วมในการประกอบอาชญากรรมตลอดทั้งผู้เห็นเหตุการณ์การค้นที่เกิดเหตุพยานหลักฐานที่รวบรวมไว้
ตลอดทั้งคำสารภาพ การประเมินสภาพแวดล้อมของอาชญากรรม รวมตลอดทั้งข้อมูลอื่น ๆ
ที่ตรงกับความจริง จัดภาพเหตุการณ์การเกิดอาชญากรรม รวมหลักฐานสำคัญ ๆ เสร็จแล้วทำเป็น
รายงานตามที่ต้องการ

การสืบสวนสอบสวนต่อเนื่องเริ่มขึ้นหลังจากการสืบสวนเบื้องต้นเสร็จแล้ว พร้อมทั้งมี
การทบทวนเป็นระยะตามเวลาแล้ว การสืบสวนสอบสวนต่อเนื่องมุ่งไปที่ภารกิจทั้งปวงที่จำเป็น ในการ
หาตัวและจับกุมผู้กระทำความผิด กล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวนด้วยความรอบคอบ
เพื่อการจับกุมผู้กระทำความผิดนั้นเอง ในขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวนต่อเนื่องนั้นจะมีการปฏิบัติ
ในสิ่งต่อไปนี้

1) ดำเนินการติดตามการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น ค้นหาประเด็นพื้นฐาน กำหนดตัวผู้
กระทำความผิด จับกุมผู้กระทำความผิดและร่วมมือหากจะพึงมี

2) ทำความเข้าใจและทบทวนแผนการประกอบอาชญากรรม

3) วิเคราะห์ข้อมูลและหลักฐานว่ามีความสำคัญในทางกฎหมายเพียงใด

4) เสาะหาพยานเพิ่มเติม ติดต่อกับพยานที่เคยสอบถามมาก่อน แล้วในขั้นสืบสวน
สอบสวนเบื้องต้น สอบถามพยานที่ได้มาใหม่ และหากจำเป็นสอบถามพยานคนเดิมอีกครั้งก็ได้

5) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน และประเมินรายงานผลการพิสูจน์

6) กำหนดตัวผู้กระทำความผิด และผู้ร่วมมือหากจะพึงมี

7) กำหนดที่อยู่ของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมมือ ถ้าหากจะพึงมีและดำเนินการจับกุม
จัดเตรียมข้อสังเกตที่จำเป็นเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมมือ

8) คอยระแวดระวัง ไม่ให้มีการหลบหนี สอบสวนผู้กระทำความผิดอาจจะมีการใช้
เครื่องจับเท็จก็ได้

9) หากไม่สามารถจับผู้กระทำความผิดได้ในเวลากำหนด ก็เสนอแนะให้รอไว้ก่อน

10) เตรียมคดีและหารือกับอัยการ

หลักการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นและต่อเนื่องได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่การสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้บ้างไม่มากนักน้อย ต่อไปจะได้กล่าวถึงการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด

3) การจับกุมตัวผู้กระทำความผิด การจับกุมเป็นการทำให้ผู้อื่นเสียอิสระภาพ หากถึงขั้นที่นำผู้ถูกจับกุมไปคุมขังโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกล่าวหาว่า เขาประกอบอาชญากรรมและจะดำเนินการฟ้องร้องเพื่อการพิจารณาตัดสินคดีของศาลต่อไป สำหรับประเทศไทยนั้นการจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาอาจจะกระทำได้เป็น 2 กรณี คือ จับโดยมีหมายจับและจับโดยไม่มีหมายจับ หากจับตามหมายจับตำรวจตราขอหมายจับสามารถจะกระทำได้โดยการจัดการตามสำเนากฎหมาย อันรับรองว่าถูกต้องแล้วหรือตามโทรเลขแจ้งว่าได้ออกหมายแล้วก็ได้ ตำรวจทุกคนไม่ว่าตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือตำรวจชั้นผู้น้อย สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดนอกเขตพื้นที่ตนประจำได้ ส่วนการจับโดยไม่มีหมายจับนั้นตำรวจก็ย่อมดำเนินการได้ เพราะกฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ตำรวจคนใดคนหนึ่งประสบเหตุการณ์การกระทำความผิด อาจจะจับกุมผู้กระทำความผิดตามลำพัง หรือร่วมมือประสานงานกับเพื่อนตำรวจด้วยกัน หรือร่วมมือกับประชาชนก็ได้ แม้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิดไว้ แต่ตำรวจก็ไม่ได้จับกุมผู้กระทำความผิดทุกคนไปหรือทุกรณีไป ตำรวจต้องตัดสินใจที่จะเลือกจับ เพราะการจับเป็นการละเมิดเสรีภาพของผู้อื่นดังได้กล่าวมาแล้ว การจับกุมอาจนำไปสู่การนิยามกลางโทษจำคุกได้ ซึ่งนับเป็นการตีตราบาปให้แก่ผู้อื่น

ตำรวจจะจับหรือไม่จับขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของตำรวจในการจับกุมอยู่เหมือนกัน การวิจัย Black (อ้างถึงใน อัมพน, 2532) เขาได้สรุปว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้อดุลินิจของตำรวจในการจับกุมมีดังต่อไปนี้

1) การจับกุมส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะความริเริ่มของประชาชนมากกว่าของตำรวจ

2) การจับสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความต้องการของประชาชนผู้ร้องทุกข์ โดย

เฉพาะอย่างยิ่งความต้องการในเรื่องความรุนแรง

3) ตำรวจมักจะผ่อนผันอยู่แล้วในการปฏิบัติเพื่อการจับกุม

4) พยานหลักฐานเป็นปัจจัยที่จำเป็นในการจับกุม

5) การกระทำความผิดคดีร้ายแรง จะมีโอกาสถูกจับกุมมากกว่าการกระทำความผิดในคดีที่ไม่ร้ายแรง

6) โอกาสในการจับกุมจะมีมากขึ้นหากผู้ต้องสงสัยไม่เคารพตำรวจ

7) ไม่ปรากฏหลักฐานที่แสดงว่าตำรวจมีอคติในด้านเชื้อชาติ

คนทุกคนกลัวการถูกจับกุม แม้จะกระทำความผิดร้ายแรงเพียงใดก็ต้องพยายามหลบหนีเอาตัวรอดไว้ก่อน ความจำเป็นของตำรวจก็คือ จะต้องพยายามจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ หากตำรวจไม่จับกุมกฎหมายอาญาก็ไร้ความหมาย สังคมก็จะมีแต่ความเลวร้าย

Garmire อ้างใน อัมภางค์ ปาณิกบุตร (2524) ได้ให้ทัศนะในเรื่องหน้าที่ หรือบทบาทของตำรวจในสังคมไว้กว้าง ๆ เป็น 2 ข้อใหญ่ คือ

1) บทบาทหรือหน้าที่ของตำรวจในฐานะผู้ให้บริการแก่ชุมชน (Community Service Role) บทบาททางด้านนี้เป็นสิ่งซึ่งตำรวจสามารถปฏิบัติได้อย่างดี อาทิเช่น ระวังความวุ่นวายซึ่งเกิดขึ้นในสังคม รับผิดชอบกระทำที่เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด คอยดูแลเด็ก หรือเยาวชนที่ถูกปล่อยปละละเลย คอยช่วยเหลือหรือปฐมพยาบาลเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น นอกจากนั้น ยังต้องปฏิบัติตนเหมือนกับหน่วยงานของสังคมสงเคราะห์หน่วยหนึ่ง โดยเฉพาะหลังเวลาเลิกงาน และในวันหยุดสุดสัปดาห์คือ การช่วยเหลือคนชรา คนยากจน หรือคนที่อาศัยอยู่ในถิ่นยากจน และชุมชนแออัด

2) บทบาทหรือหน้าที่ของตำรวจในฐานะผู้รักษากฎหมาย (Law-Enforcement Role) บทบาทหรือหน้าที่ทางด้านนี้อยู่ในฐานะผู้ที่ต่อสู้กับอาชญากรรมและการจับคนร้าย หน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบก็คือการสืบสวนหาผู้กระทำผิด รวบรวมหลักฐาน การซักถามผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด การจับกุมผู้กระทำผิด คอยดูแลให้ความปลอดภัยแก่ประชาชน ปราบปรามพวกมิจฉาชีพ ปราบปรามพวกที่ก่อความไม่สงบและการจลาจลและหน้าที่โดยทั่ว ๆ ไป ก็คือการดูแลเอาใจใส่ไม่ให้มีผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา

Kuykendall and Unsinger (1975) เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของตำรวจที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย คือ

1) ปฏิบัติตัวต่อประชาชนในสังคมให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยการให้ความยุติธรรมไม่เอนเอียง แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็ง ความเมตตาสงสาร และความอดทน

2) ปฏิบัติตนในการรักษากฎหมายอย่างเคร่งครัด

3) สืบสวนอาชญากรรมที่เกิดขึ้นและติดตามจับกุมผู้ต้องสงสัยในการกระทำความผิด

4) ให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันตนเองและทรัพย์สิน

5) พยายามแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มต่างๆ ด้วยวิธีการที่นุ่มนวล

6) ทำงานร่วมกับชุมชนอื่น ๆ และองค์การในกระบวนการยุติธรรม เพื่อหาทางแก้ไข

สาเหตุของการก่ออาชญากรรมให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพที่สุด

กรีซ ปัจฉิมสวัสดิ์ (2518) กล่าวว่า ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ตำรวจ มีหน้าที่ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) รักษาความสงบเรียบร้อย ทั้งภายในและภายนอก จุดมุ่งหมายอันนี้ก็เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ความสงบนั้นเป็นยอดแห่งความสุข และความสุขนั้นเป็นที่ปรารถนาของคน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาความสงบไว้เพื่อให้มีความสุขตามที่ปรารถนา การปราบปรามโจรผู้ร้ายก็ดี การตรวจป้องกันไม่ให้มีอาชญากรรมเกิดขึ้นก็ดี การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดให้ได้ตัวมาสอบสวนลงโทษตามควรแก่ความผิด อันเป็นการป้องกันอาชญากรรมอย่างหนึ่งก็ดี การต่อสู้กับข้าศึกจากภายนอกที่จะมาเข้ายึดอธิปไตยของประเทศร่วมกับทหารก็ดี หรือช่วยรักษาเขตดินที่ ซึ่งทหารกระทำการยึดไว้ได้แล้ว ก็ดี เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำเพื่อรักษาความสงบ ซึ่งตำรวจต้องมีหน้าที่ปฏิบัติทั้งสิ้น

2) การรักษากฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญา ซึ่งออกประกาศใช้เพื่อควบคุมความประพฤติของชุมชนที่รวมกันอยู่ภายในสังคมนั้น เมื่อออกประกาศใช้แล้วก็จำเป็นต้องมีผู้รักษา และคอยดูแลป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิด หากผู้ใดละเมิดก็ต้องให้เจ้าหน้าที่จัดการแก่ผู้นั้นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

3) การบำบัดทุกข์และบำรุงสุขแก่ประชาชน ตำรวจนั้นถือกันว่าเป็นมิตรที่ดีของประชาชน ธรรมดามิตรที่ดีนั้นจำต้องคอยดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือเกื้อกูล บำบัดทุกข์บำรุงสุขของมิตรเป็นอย่างดี ฉะนั้น ตำรวจที่ดีก็จำต้องมีคุณธรรมสูง มีความเมตตากรุณาต่อประชาชนเอาใจใส่ช่วยเหลือให้ความปลอดภัยแก่ประชาชน โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังตามควรแก่กรณี ในกิจการที่ช่วยเหลือได้และไม่ผิดกฎหมาย

4) ดูแลรักษาสถาบันของสาธารณะ สาธารณะสมบัติซึ่งประชาชนใช้ร่วมกัน เช่น ทางน้ำ ทางหลวง สวนสาธารณะ สายโทรเลข โทรศัพท์ โบราณวัตถุและทรัพย์สิน ซึ่งซ่อนหรือฝังไว้ในแผ่นดิน เป็นต้น หากไม่มีผู้ดูแลรักษา โดยเฉพาะก็ให้เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะได้ช่วยกันดูแลรักษาให้สมบัติสาธารณะนั้น ๆ อยู่ในสภาพเรียบร้อย เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมต่อไป

กริช ปัจฉิมสวัสดิ์ (2518) อ้างถึงอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- 1) ในฐานะที่ตำรวจเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ย่อมมีอำนาจในการสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร
- 2) ในฐานะที่ตำรวจเป็นพนักงานสอบสวน ย่อมมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาได้ภายในเขตอำนาจของตน ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการกำหนดหน่วยงานเขตอำนาจการรับผิดชอบ และเขตพื้นที่การปกครองของหน่วยราชการในกรมตำรวจ
- 3) มีอำนาจจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดคดีอาญา ทั้งในกรณีที่มีหมายจับและไม่มีหมายจับตลอดถึงการตรวจค้นบุคคลในที่สาธารณะ
- 4) มีอำนาจควบคุมบุคคลผู้ถูกจับได้ตามกำหนดเวลาที่กฎหมายให้อำนาจไว้
- 5) มีอำนาจตรวจค้นเคหะสถานที่อยู่อาศัย และสำนักงานของบุคคลอื่นเป็นที่รื้อฐานได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

หากจะได้พิจารณาถึงอำนาจของตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ ความมุ่งหมายของการสืบสวน การสอบสวน การจับกุม การค้น แล้วก็จะทำให้เห็นถึงอำนาจหน้าที่ของตำรวจที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคมโดยเด่นชัด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดหน่วยงานเขตอำนาจการรับผิดชอบของตำรวจ แล้วจะเห็นว่า ในการกำหนดเขตอำนาจรับผิดชอบทุกหน่วยงานของกรมตำรวจ ซึ่งระบุในประกาศกระทรวงมหาดไทย จะมีข้อความว่า "มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดอาญาทั้งหมด" อันเป็นการรับรองว่าตำรวจเป็นผู้รักษากฎหมายที่มีโทษทางอาญาทั้งหมดมิให้มีผู้ใดละเมิด หากมีการกระทำความผิดกฎหมายอาญาอื่น ก็เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องเข้าดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินการสอบสวนส่งฟ้องดำเนินคดีตามกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

อัยยงค์ ปาณิกบุตร (2524) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของตำรวจตามกฎหมายพิเศษ

กฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้น นอกจากประมวลกฎหมายอาญาแล้วยังมีพระราชบัญญัติต่างๆ อีกมากมาย และมีอยู่ไม่น้อยที่ได้บัญญัติขึ้น โดยกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อวัตถุประสงค์จะให้ผลเป็นการป้องกันอาชญากรรม บทกฎหมายประเภทนี้มักเรียกกันว่า กฎหมายในส่วนป้องกัน เช่น พ.ร.บ.อาวุธปืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ร.บ.สุรา พ.ร.บ.การพนัน พ.ร.บ.ปรามการค้าประเวณี

พ.ร.บ. โรงรับจำนำ พ.ร.บ. โรงแรม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ร.บ. ว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิงและ พ.ร.บ. สถานบริการ เป็นต้น โดยที่เจ้าพนักงานตำรวจเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมีหน้าที่ควบคุมดำเนินการตามกฎหมายในส่วนป้องกันดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่ากิจการ หรือทรัพย์สินดังกล่าวที่ต้องควบคุมตามกฎหมายเหล่านั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการกระทำผิดอาญาขึ้น นอกจากมีหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำผิด และปราบปรามอาชญากรรมโดยทั่วไปแล้ว ยังเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองสวัสดิภาพของสังคมในด้านอื่น ๆ ด้วย

กล่าวโดยสรุป หน้าที่ของตำรวจตามที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าตำรวจนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนในสังคมนั้นมีความศรัทธาในตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เพราะในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ตำรวจกับสังคมจะต้องทำงานร่วมกันในการรักษากฎ และระเบียบของสังคมให้ประชาชนในสังคมนั้นอยู่กันด้วยความสงบสุข จริงอยู่ไม่ว่าสังคมใดก็ตาม ไม่สามารถที่จะป้องกันไม่ให้มีการละเมิดกฎของสังคมให้หมดสิ้นไปได้ โดยเฉพาะในเรื่องของอาชญากรรมแต่ก็เป็นความจำเป็นของสังคมที่จะหามาตรการอย่างหนึ่งอย่างใดมาป้องกันให้เกิดการละเมิดขึ้นน้อยที่สุด

2.4 โครงสร้างและภารกิจของสถานีตำรวจภูธร

2.4.1 โครงสร้างของสถานีตำรวจภูธร

กรมตำรวจได้กำหนดให้มีการปรับปรุงโครงสร้าง ระบบ และวิธีปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธรใหม่ รวมตลอดทั้งมีการกำหนดตำแหน่งเพิ่มขึ้นตามเหตุผลความจำเป็น

การปรับปรุงสถานีตำรวจภูธรดังกล่าว กรมตำรวจมีการเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีปฏิบัติงานแตกต่างจากที่เคยปฏิบัติอยู่เดิมหลายประการ ทั้งนี้ เพื่อให้สถานีตำรวจซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

กรมตำรวจได้พิจารณาที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง จึงกำหนดแนวนโยบายในการปรับปรุงนิยามสถานีตำรวจภูธร ดังนี้

- 1) ให้ออกการป้องกันอาชญากรรมเป็นเป้าหมายหลัก การปราบปรามอาชญากรรมและบริการประชาชนเป็นเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไป
- 2) ให้มีการจัดโครงสร้าง หน้าที่ความรับผิดชอบ ระบบและวิธีการปฏิบัติงาน ในสถานีตำรวจภูธรเป็นมาตรฐานกลาง
- 3) ให้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งต่าง ๆ ในสถานีตำรวจภูธรให้ชัดเจน

จากนโยบายดังกล่าว จึงเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงพัฒนาสถานีตำรวจ ซึ่งพิจารณาได้ว่า การปรับปรุงดังกล่าวเป็นการปรับปรุงการจัดองค์การ และการจัดการในสถานีตำรวจนั่นเอง การปรับปรุงพัฒนานี้ ได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ดังนี้

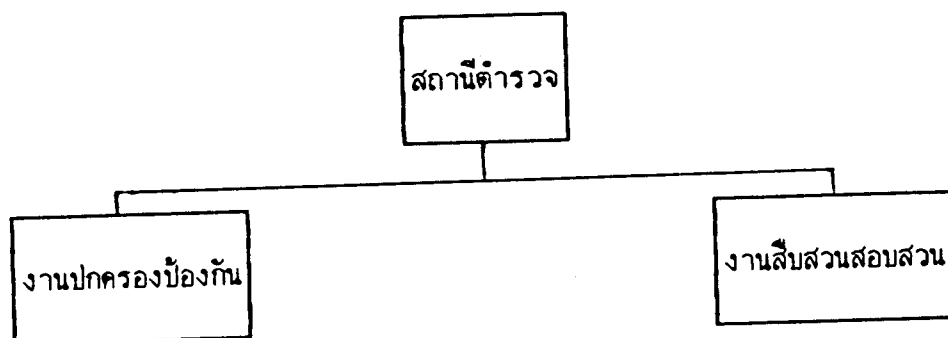
ในส่วน of สถานีตำรวจ

- 1) เน้นการปฏิบัติด้านการรักษาความสงบสุขของประชาชน ในแง่การป้องกันอาชญากรรมโดยตรงให้มากที่สุด
- 2) เน้นให้ผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสูง สามารถให้บริการโดยตรงต่อประชาชนได้นาน
- 3) เน้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสม
- 4) เน้นให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมตามลักษณะที่แตกต่างกันในการปฏิบัติหน้าที่
- 5) เน้นให้มีการกำหนดค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 6) เน้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีระยะเวลาการปฏิบัติงาน และเวลาพักผ่อนตามมาตรฐานสากล หรือใกล้เคียงมาตรฐานสากล
- 7) เน้นให้มีการจัดสวัสดิอุปกรณ์ให้เหมาะสม และเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

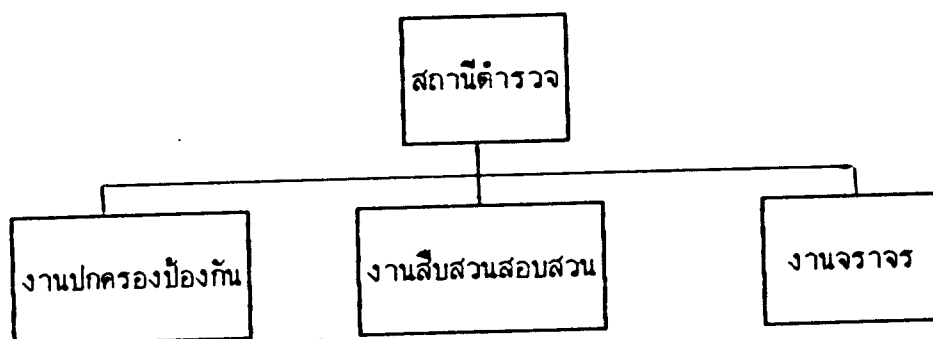
ในส่วน of ประชาชน

- 1) ได้รับการบริการที่มีมาตรฐานในระดับหนึ่งเท่าเทียมกัน
- 2) สามารถรับรู้และทำความเข้าใจในรูปแบบการทำงานของตำรวจ
- 3) มีความเข้าใจและให้การสนับสนุนการทำงานของตำรวจ

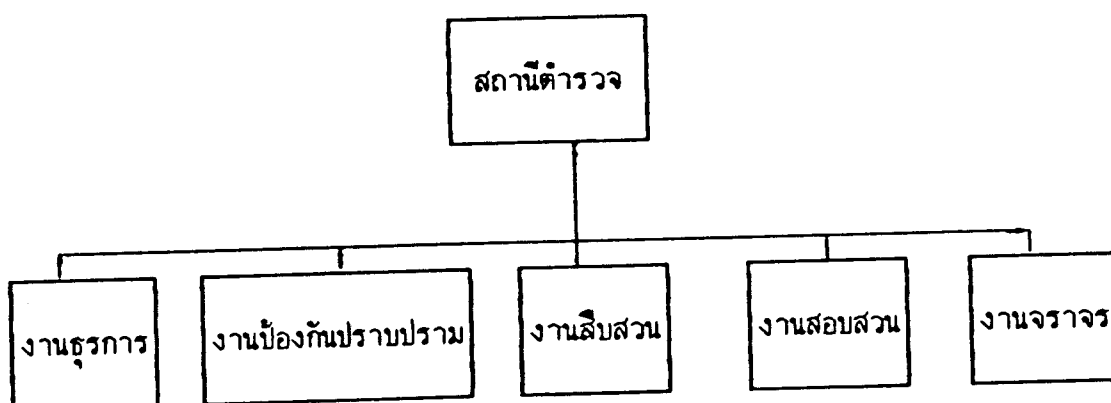
การปรับปรุงพัฒนาสถานีตำรวจหลักการดังกล่าว ได้นำมาสู่การจัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานใหม่ จากเดิมที่บางสถานีมีการแบ่งงานภายใน 2 งาน ได้แก่

และบางสถานีแบ่งงานภายในเป็น 3 งาน ได้แก่

ปรับปรุงโดยจัดกลุ่มตามลักษณะการทำงานที่แตกต่าง แบ่งเป็น 5 งาน ได้แก่

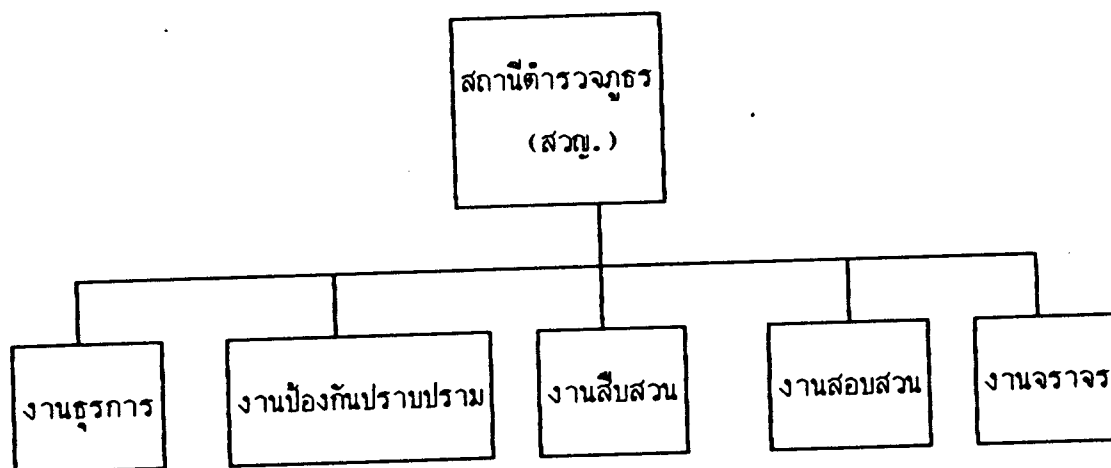
การปรับปรุงดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) แยกงานธุรการออกจากงานปกครองป้องกันเป็นอีกงานหนึ่ง ให้มีหน้าที่รับผิดชอบขึ้นตรงต่อ สวญ. หรือหัวหน้าสถานี
- 2) ในสถานที่ยังไม่ได้แยกงานจราจรออกเป็นอีกงานหนึ่งต่างหาก ก็จะแยกงานจราจรออกจากงานปกครองป้องกันเป็นอีกงานหนึ่งต่างจากมีหัวหน้ารับผิดชอบขึ้นตรงต่อ สวญ. หรือหัวหน้าสถานี
- 3) เปลี่ยนชื่องานปกครองป้องกัน เป็นงานป้องกันปราบปราม เพื่อให้เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 4) แยกงานสืบสวนออกจากงานสอบสวนเป็นคนละงาน มีหัวหน้ารับผิดชอบขึ้นตรงต่อ สวญ. หรือหัวหน้าสถานี
- 5) งานจราจรจะรับผิดชอบเฉพาะการจัด และควบคุมการจราจรเท่านั้น ส่วนการสอบสวนคดีอุบัติเหตุจราจรอยู่ในความรับผิดชอบของงานสอบสวน
- 6) เดิมสารวัตรปกครองป้องกัน มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชาข้าราชการตำรวจทั้งสถานี ตามรูปแบบใหม่ได้กำหนดให้สารวัตรหรือรองสารวัตร ผู้เป็นหัวหน้างานแต่ละงาน ต่างรับผิดชอบปกครองบังคับบัญชาเฉพาะข้าราชการตำรวจในงานของตน
- 7) เดิมมีสารวัตรสืบสวนเป็นหัวหน้างานเกิน 1 คน ตามรูปแบบใหม่ได้กำหนดให้สารวัตรผู้ทำหน้าที่หัวหน้างานมีเพียง 1 คน เพื่อให้เกิดเอกภาพการบังคับบัญชา และถ้าลักษณะปริมาณและคุณภาพของงานจำเป็นต้องมีสารวัตรหลายคนในงานนั้น สารวัตรที่เหลือก็ไม่มีฐานะเป็นหัวหน้างาน

การปรับปรุงพัฒนาครั้งนี้ นอกจากจะมีหลักการสำคัญ ๆ ดังกล่าวแล้ว กรมตำรวจยังมีความต้องการให้สารวัตรใหญ่หรือสารวัตรหัวหน้าสถานี มีบทบาทในการบริหารงานให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการเป็นศูนย์กลางประสานการปฏิบัติระหว่างงานต่าง ๆ รวมตลอดทั้งการวินิจฉัยสั่งการให้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องประสานเป็นแนวทางเดียวกัน กรมตำรวจจึงหวังว่าการปรับปรุงพัฒนาสถานีตำรวจครั้งนี้ จะช่วยให้สารวัตรใหญ่และสารวัตรสถานีตำรวจจะสามารถบริหารงานในสถานีตำรวจให้บรรลุเป้าหมาย ตามเจตนารมณ์ของกรมตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

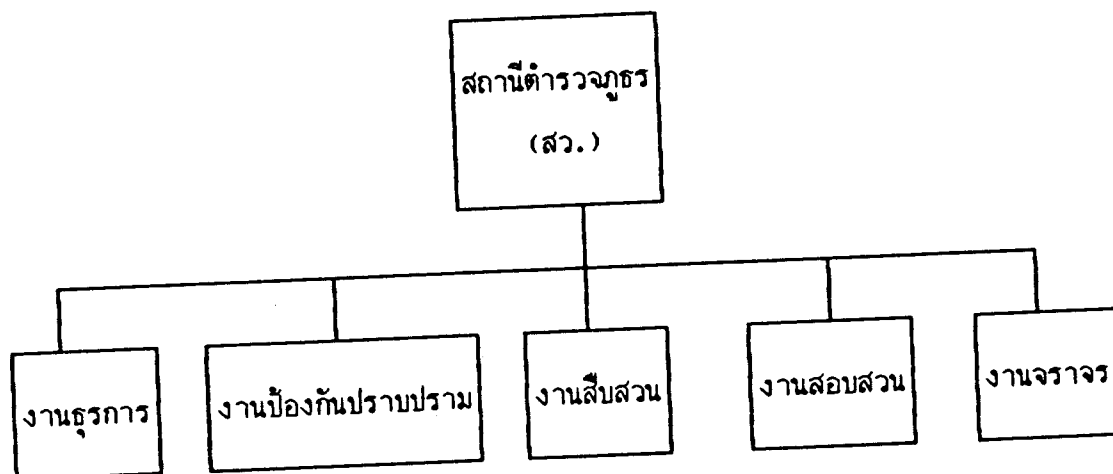
โครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบและสายการบังคับบัญชาของสถานีดำรวจภูธร

1) ระดับสารวัตรใหญ่ (สวญ.)

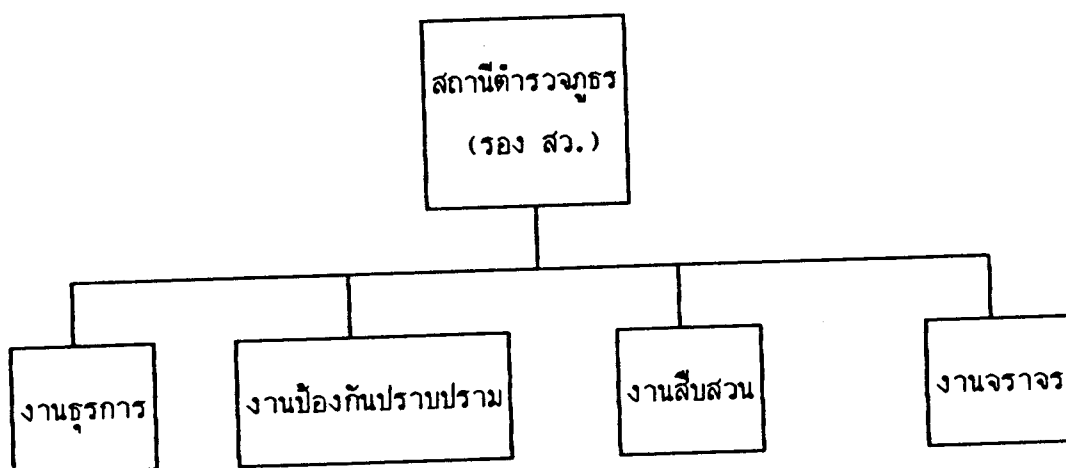
-ทน.งาน (สว.จร.)/ รอง สว.จร./ จนท.ธุรการ) -นำสาร, สารบรรณ -ทะเบียนพล -การเงิน, พัสดุ -ต่างด้าว	-ทน.งาน(สว.ปป.) -รอง สว.ปป. -จนท.สายตรวจ -ประชาสัมพันธ์ -ปลจว.ธุรการ -พิมพ์มือ -พนักงานวิทยุ -คุมผู้ต้องทบบน สภ.	-ทน.งาน(สว.ส.) /รอง(สว.ส.) -รอง สว.ส. -จนท.สืบสวน -จนท.ธุรการ (กรณีหัวหน้างาน เป็น สว.)	-ทน.งาน(สว.ส.) -สว.ส. -รอง สว.ส. -ธุรการทางคดี -ปลจว.คดี -เปรียบเทียบ -คุมผู้ต้องหาไปศาล	-ทน.งาน (สว.จร./ รอง สว.จร.) รอง สว.จร. -จนท.จราจร -จนท.ธุรการ (กรณีหัวหน้า งานเป็น สว.)
---	---	---	--	---

2) ระดับสารวัตร (สว.)

-ทน.งาน (จนท.ธุรการ)	-ทน.งาน (รอง สว.ปป.)	-ทน.งาน (รอง สว.ส./ จนท.สืบสวน)	-ทน.งาน(สว.ส./ รอง สว.ส.)	-ทน.งาน(รอง สว.จร./
-นำสาร, สารบรรณ	-รอง สว.ปป.	-จนท.สืบสวน	-รอง สว.ส.	-จนท.จราจร
-ทะเบียน	-จนท.สายตรวจ	-จนท.สืบสวน	-ธุรการทางคดี	-จนท.จราจร
-การเงินพัสดุ	-คุมผู้ต้องหาบน สภ.		-ปลว.คดี	
-ต่างด้าว	-พนักงานวิทยุ		-เปรียบเทียบ	
	-พิมพ์มือ		-คุมผู้ต้องหาไปศาล	
	-ปลว.ธุรการ			

3) ระดับรองสารวัตร (สว.)

-ท.งาน(จนท. ธุรการ)	-ท.งาน(รอง สว.ปป./ จนท.สายตรวจ)	-ท.งาน (จนท.สืบสวน -จนท.สืบสวน	-ท.งาน (จนท. จราจร
-นำสาร	-รอง สว.ปป.		-จนท.จราจร
-สารบรรณ	-จนท.สายตรวจ		
ทะเบียนพล	-พนักงานวิทยุ		
-การเงิน, พัสดุ	-พิมพ์มือ		
	-ปจว.ธุรการ		

สายการบังคับบัญชาของสถานีตำรวจ

เนื่องจากสถานีตำรวจแบ่งเป็น 3 ระดับดังกล่าวแล้ว ดังนั้น เพื่อให้เกิดเอกภาพการบังคับบัญชาและสอดคล้องกับหลักการบริหารส่วนภูมิภาค กรมตำรวจจึงกำหนดสายการบังคับบัญชาของสถานีตำรวจไว้ ดังนี้

"ให้สถานีตำรวจตำบลอยู่ในความปกครองของสถานีตำรวจกิ่งอำเภอหรือสถานีตำรวจอำเภอแล้วแต่กรณี และให้สถานีตำรวจกิ่งอำเภออยู่ในความปกครองของสถานีตำรวจอำเภอ และให้หัวหน้าหน่วยงานแต่ละระดับ ปกครองบังคับบัญชาหน่วยงานที่อยู่ในความปกครองของตน โดยถือปฏิบัติดังนี้

- 1) ปกครองบังคับบัญชา ควบคุมดูแลข้าราชการในความปกครองให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของกรมตำรวจ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล
- 2) ตรวจตราสถานที่ตำรวจในความปกครองตามระเบียบว่าด้วยการตรวจราชการ
- 3) ตรวจตราควบคุมเกี่ยวกับคดีให้ดำเนินไปโดยรวดเร็ว อย่าให้ค้างคั่งอันจะก่อให้เกิดความล่าช้าแก่คดี หรือก่อความเดือดร้อนแก่คู่กรณี
- 4) ตรวจตราควบคุมการเงินให้ถูกต้องเรียบร้อยอยู่เสมอ
- 5) ประชุมชี้แจงข้าราชการ ตลอดจนข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไข
- 6) ปฏิบัติการต่าง ๆ ตามที่มีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ มอบหมายให้มีอำนาจและหน้าที่โดยตำแหน่ง เช่น การลงทัณฑ์ การอนุญาตให้ลา การแต่งตั้ง การพิจารณาบำเหน็จ เป็นต้น
- 7) การสั่งการ การรายงาน และการเสนองานทั้งปวง ให้เสนอตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชา ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงการสั่งการจากตำรวจภูธรจังหวัด และการเสนองานไปยังตำรวจภูธรจังหวัดด้วย

2.4.2 ภารกิจของสถานีตำรวจภูธร

1) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดหน่วยงาน เขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองของหน่วยราชการในกรมตำรวจ ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2515 กำหนดไว้ดังนี้

ตำรวจภูธรอำเภอ มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภายในเขตพื้นที่ของอำเภอนั้น ๆ

ตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดในคดีอาญาภายในเขตพื้นที่ของกิ่งอำเภอนั้น ๆ

ตำรวจภูธรตำบล มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภายในเขตพื้นที่ของตำบลต่าง ๆ ตามที่กรมตำรวจกำหนดให้ หรือตามประกาศจัดตั้งสถานีตำรวจภูธรของกระทรวงมหาดไทย

2) ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยกำหนดหน้าที่การงานในราชการกรมตำรวจ พ.ศ. 2532 กำหนดไว้ ดังนี้

สถานีตำรวจภูธรอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดในคดีอาญาภายในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง รวมตลอดถึงการรับผิดชอบในด้านการงานและการปกครอง บังคับบัญชา ฝึกอบรมไปจากกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านความมั่นคงภายใน ด้านบริการทางสังคม ด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ด้านการพัฒนา การบริหาร การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการรักษาความสงบเรียบร้อยอีกด้วย

สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการเช่นเดียวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอ เฉพาะภายในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง

สถานีตำรวจภูธรตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการเช่นเดียวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอ เฉพาะภายในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง

3) จากหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าว สถานีตำรวจภูธรจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

(1) การป้องกัน

- เหตุร้าย เหตุรุนแรง ซึ่งเป็นความผิดทางอาญา หรือเป็นการรบกวนความสงบสุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของสังคม

- การข่มเหงรังแก ข่มขู่ หลอกลวงประชาชนผู้อ่อนแอทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอื่น ๆ

- การกระทำผิดทางอาญา

(2) การระงับและปราบปราม

- การก่อเหตุร้ายและเหตุรุนแรงต่าง ๆ ซึ่งเป็นการกระทำทางอาญา หรือเป็นการรบกวนความสงบสุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของสังคม

- การข่มเหงรังแก ข่มขู่ หลอกลวงประชาชนผู้อ่อนแอ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ และอื่น ๆ

- การกระทำผิดทางอาญา

- (3) การจัดและควบคุมการจราจร
- (4) งานทะเบียนคนต่างด้าว
- (5) งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์
- (6) การอารักขาและความมั่นคง
- (7) งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- 4) เป้าหมายการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ มีดังนี้
 - (1) ให้ประชาชนมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ทั้งทางสถิติ เสรีภาพ

ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน

- (2) ให้สังคมเกิดความสงบสุข
- (3) ให้การบริการต่อประชาชน
- (4) ให้ถือว่าการป้องกันเป็นเป้าหมายหลักของการปฏิบัติงานของสถานี

ตำรวจ

- (5) ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกรณีที่

เกี่ยวข้อง

- (6) ต้องเป็นการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค
- (7) ต้องเป็นการปฏิบัติโดยให้ความเคารพต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (8) ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน
- (9) ต้องพยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามความ

เหมาะสม

- (10) ต้องสอดคล้องกับแผนหรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจภายในสถานีตำรวจภูธร ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1) งานธุรการ

รับผิดชอบงานสารบรรณ งานทะเบียนพล งานการเงินและบัญชี งานงบประมาณ งานพัสดุ งานนโยบายและแผน งานจัดหาอาหารเลี้ยงผู้ต้องหา งานทะเบียนคนต่างด้าว และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2) งานป้องกันปราบปราม

รับผิดชอบการป้องกัน การระงับและปราบปราม การประชาสัมพันธ์ งาน ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร การควบคุมผู้ต้องทาบสถานี การบริการประชาชนบน สถานีที่ไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบไว้ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

3) งานสืบสวน

รับผิดชอบทั้งการสืบสวนก่อนเกิดเหตุและการสืบสวนหลังเกิดเหตุ งานการ ช่าง และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือผู้บังคับบัญชามอบหมาย

4) งานสอบสวน

รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญาทุกประเภท การเปรียบเทียบและงานอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการสอบสวนหรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2.4.3 ตำรวจสายตรวจ

กรมตำรวจได้จัดทำคู่มือซึ่งแปลจากหนังสือของ ปีเตอร์แอล วิลเลียมสัน เมื่อ พ.ศ. 2505 หน้าที่หลักของตำรวจสายตรวจก็คือ การตรวจตระเวนบนถนน เพื่อป้องกันการฝ่าฝืน กฎหมายและพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ปราบปรามเหตุร้ายที่เกิดขึ้น ทำการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมายและ ให้ความช่วยเหลือปิดเป่าความเดือดร้อน หรือให้คำแนะนำตามความจำเป็นเป็นเรื่อย ๆ ไป หน้าที่สายตรวจเป็นหลักประกัน โดยเปิดเผยของรัฐบาลซึ่งต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยโดย การขอร้อง ถ้าสามารถทำได้ และถ้าจำเป็นก็อาจต้องทำโดยใช้กำลังบังคับ

การปฏิบัติหน้าที่ของกำลังตำรวจสายตรวจนี้ จะได้รับการนิยามภายใต้หัวข้อ

10 ข้อ ด้วยกัน คือ

- 1) การตรวจตระเวนและการสังเกตการณ์
- 2) การควบคุมการร่วมชุมนุมของประชาชน
- 3) ให้บริการในหน้าที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ
- 4) การปฏิบัติเมื่อถูกเรียกร้องให้ช่วยเหลือ
- 5) การจัดการกับคำร้องทุกข์
- 6) การสืบสวนขณะตรวจท้องที่
- 7) การเก็บรักษาขณะตรวจท้องที่

- 8) การเก็บรักษาขนหลักฐาน
- 9) การจับกุมผู้กระทำผิด
- 10) การเขียนรายงาน
- 11) การเป็นพยานศาล

1) การตรวจตระเวนและการสังเกตการณ์

บุคคลจะประพฤติดิณฑูทหมายได้นั้น จำต้องเกิดขึ้นด้วยเจตนาและโอกาส ในเมื่ออาจมีความตั้งใจอยู่แต่โอกาสที่จะกระทำผิดไม่อำนวย เพราะตำรวจเดินตรวจตระเวนอยู่ด้วยความตื่นตัวเตรียมพร้อมอยู่เสมอ และยังปรากฏตัวตามที่ต่าง ๆ กัน โดยไม่ให้คาดการณ์ได้ ย่อมทำให้คนร้ายคิดว่าโอกาสไม่เหมาะที่จะกระทำผิด ทั้งนี้เพราะไม่มีอะไรที่จะทำให้คนร้ายทอดถอนใจกับความรู้สึกว่าจะถูกจับและถูกลงโทษ

ความสังเกตจะช่วยให้ตำรวจสายตรวจเข้าใจงานหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะถือว่าการปฏิบัติย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาสามารถสังเกตเห็นนั้น การสังเกตโดยละเอียดและแม่นยำช่วยให้ตำรวจตรวจพบสถานที่ซึ่งไม่มั่นคงแข็งแรง บุคคลที่น่าสงสัยและสถานการณ์ที่ไม่ดีต่าง ๆ ที่ตำรวจต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องอีกด้วย การสังเกตช่วยให้ตำรวจสามารถรายงานเรื่องราวเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายให้ผู้บังคับบัญชา โดยทำให้ตำรวจรู้ตัวสามารถรายงานเรื่องราวเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายให้ผู้บังคับบัญชาทราบ โดยทำให้ตำรวจรู้ตัวผู้กระทำผิด รู้นิสัยใจคอประชาชน ในท้องที่ที่ประกอบด้วยประชาชนประเภทใดบ้าง รู้สิ่งแวดล้อมทางสังคมและสถานการณ์ที่จำเป็นต้องควบคุม เพื่อป้องกันอาชญากรรม นอกจากนี้ยังช่วยเหลืองานแก่หน่วยตำรวจอื่น ๆ ได้ด้วย เช่น งานสืบสวนคดี งานจราจร งานสืบสวนปราบปรามอาชญากรรม เป็นต้น

2) การควบคุมการชุมนุมของประชาชน

ในที่ชุมนุมต่าง ๆ เช่น การแข่งขันกีฬา ซึ่งมีคนมาชุมนุมกันมาก ๆ มักจะเป็นต้นเหตุของเหตุร้ายแรงต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของกองตำรวจที่จะต้องส่งตำรวจสายตรวจไปยังสถานที่เหล่านั้น เพื่อช่วยให้ฝูงชนเดินไปเดินมาได้โดยสะดวก และจัดการให้เรื่องราวสงบลงถ้าเกิดมีปะทุขึ้น

3) การใช้บริการในหน้าที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

ขณะปฏิบัติหน้าที่ ตำรวจสายตรวจต้องบริการประชาชนในด้านต่าง ๆ หลายอย่างด้วยกัน บริการบางอย่างตำรวจทำทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่หน้าที่ของตำรวจโดยตรง แต่ต้องทำเพราะไม่มีคนอื่น ๆ ที่นั้นทำได้ บางเรื่องประชาชนเป็นผู้มาแจ้งให้ทราบ แต่ส่วนมากแล้วตำรวจสายตรวจสังเกตเห็นเอง และเริ่มปฏิบัติสิ่งที่ตนเห็นสมควรนั้น หน้าที่โดยตรงของตำรวจสายตรวจคือการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น ดังนั้นตำรวจจึงควรเพิ่มความสนใจไปยังความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตท้องที่ของตน เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าร้านค้า บ้านที่ไม่มีผู้ดูแลรักษา มักจะเป็นจุดที่ก่อให้เกิดความประจบอาชญากรรมขึ้นได้ ตำรวจจึงต้องสนใจกับอาคารที่ไม่มั่นคงปลอดภัยและโดยการตรวจตราบริเวณที่มีอาชญากรรมสูงบ่อย ๆ ย่อมช่วยให้โอกาสที่คนร้ายจะเข้าไปในเคหสถานดังกล่าวมีน้อย ตำรวจต้องช่วยบอกทางแก่คนหลงทาง ช่วยทำการปฐมพยาบาลและติดต่อหาแพทย์ทำการรักษาคนบาดเจ็บ ช่วยดูแลคนหลงทาง หรือคนที่ได้รับบาดเจ็บ ช่วยแนะนำให้ประชาชนไปติดต่อกับองค์การที่ต้องการได้โดยถูกต้อง รายงานเพลิงไหม้ที่ก่อประปราย ไฟฟ้าดับ สายไฟชำรุด ถนนหรือทางเท้าเป็นหลุมบ่อ เป็นต้น นอกจากนั้นการปรากฏตัวของตำรวจสายตรวจทำให้เป็นการยับยั้งการประจบอาชญากรรมไปในตัว และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกปลอดภัยอีกด้วย

4) การปฏิบัติเมื่อถูกเรียกร้องให้ช่วยเหลือ

ตำรวจสายตรวจถูกเรียกร้องให้ไปยังเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร จึงจำต้องทราบว่าปฏิบัติตนอย่างไรและให้ความช่วยเหลือนั้น ๆ เท่าที่สามารถจะทำได้ หรือทำการติดต่อหน่วยบริการอื่น ๆ หรือผู้ชำนาญพิเศษมาช่วยเหลือ สายตรวจควรทำการจับกุมผู้กระทำความผิด ณ ที่เกิดเหตุหรือติดตามตัวถ้าจำเป็น ระวังรักษาวัตถุพยาน และจัดการเอาทรัพย์สินที่ถูกขโมยคืนมา ตำรวจสายตรวจจะต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ รวมทั้งหน้าที่อื่น ๆ อีกมากมายด้วยความเต็มใจอย่างหน้าชื่นตาบาน และโดยรวดเร็วฉับพลัน

5) การจัดการกับคำร้องทุกข์เล็ก ๆ น้อย ๆ

หน้าที่ของตำรวจสายตรวจจะต้องทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรมในตัวของมันเอง และต้องจัดการไปให้เรียบร้อย ที่จริงแล้วก็ไม้อาจจะ

จัดการให้ทุกฝ่ายได้รับความพอใจเสมอไป แต่ควรจะพิจารณาขอบเขตอำนาจตามกฎหมายและวิธีการที่อาจปฏิบัติได้แน่นอน เรื่องทะเลาะวิวาทกันของคนในละแวกเดียวกัน ผู้มีเกียรติกัน การแลกเปลี่ยนสินค้าโดยขาดศีลธรรม แต่ไม่ผิดกฎหมาย บุกรุก ทั้งขย่มลฝอยและเรื่องเข้าใจผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ จัดเข้าอยู่ในประเภทนี้ ถ้าหากประชาชนมีความนับถือในตัวตำรวจสายตรวจผู้นั้นแล้ว ก็จะช่วยให้การติดต่อเรื่องราวได้มาก ถ้าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับองค์การอื่น ตำรวจก็ควรจะจดบันทึก เหตุการณ์นั้นไว้แล้วรายงานให้องค์การนั้นทราบ และถ้าหากทำได้ ตำรวจสายตรวจควรกลับมาแจ้งให้ประชาชนทราบถึงผลที่ตนทำไปนั้น คำร้องทุกข์เล็ก ๆ น้อย ๆ นี่แหละถ้าจัดทำให้ดีแล้ว จะช่วยในด้านประชาสัมพันธ์ได้มาก และทำให้ตำรวจสายตรวจผู้นั้นมีค่าต่อท้องถิ่นยิ่งขึ้น

6) การสืบสวนและตรวจท้องที่

ตำรวจสายตรวจต้องปฏิบัติสืบสวนตลอดเวลาที่ทำการตรวจท้องที่ เหตุการณ์ใดก็ตามที่รู้สึกว่ามีผิดปกติหรือน่าสงสัยแล้ว ต้องสอบถามบุคคลที่น่าสงสัยรวมทั้งยานพาหนะ ไฟฟ้า หรือแสงสว่าง สิ่งของที่กระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ การปฏิบัติตนแปลก ๆ ของคนหรือสัตว์ หรือเสียงที่ผิดปกติ หีบห่อหรือสิ่งของบรรจุทุกในรถมีลักษณะน่าสงสัย รอยเท้าแปลก ๆ หรือสิ่งสลักหักพัง เป็นต้น ควรจะต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ นอกจากสายตรวจมีหน้าที่ทำการสืบสวนขั้นต้นของคดีที่เกิดในเขตของตนแล้ว ยังต้องสืบสวนและริเริ่มกระทำการต่าง ๆ อีกมากมาย บุคคลที่ต้องสงสัยอาจถูกสอบถามเป็นเวลานานเกินกว่าที่ตำรวจสายตรวจจะกระทำได้ ก็ควรนำตัวไปยังสถานีตำรวจ หรือมอบตัวให้ตำรวจฝ่ายสืบสวนสอบสวนคนอื่นดำเนินการต่อไป

7) การเก็บรักษาพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานต้องอยู่ในสภาพเดิม รักษาไว้ในที่เกิดเหตุ จึงเป็นหน้าที่ของสายตรวจท้องที่ที่จะต้องรักษาพยานหลักฐานให้อยู่ในสภาพเดิมในสถานที่เกิดเหตุ รอไว้จนกว่าพนักงานสอบสวนจะมาตรวจสถานที่เกิดเหตุ และเก็บพยานหลักฐานนั้นไป

8) การจับกุมผู้กระทำผิด

หน้าที่หลักอย่างหนึ่งของตำรวจสายตรวจ คือ การจับกุมผู้กระทำผิดในกรณีการกระทำผิดซึ่งหน้า และในกรณีเมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้วยังสามารถทำการจับกุมผู้กระทำผิด

ได้ นอกจากนั้นแล้วการจับกุมก็ทำได้โดยวิธีออกหมายจับ ตำรวจสายตรวจควรจะทราบถึงยุทธวิธี และหลักการที่ใช้ในการเข้าจับกุมและฟังตรชนกอยู่เสมอว่า อาจจะมีการต่อสู้เกิดขึ้นได้ เขาจะต้องพร้อมที่จะทำการเท่าที่จำเป็นเมื่อมีการขัดขึ้น และพร้อมอยู่เสมอที่จะทำการต่อต้านการกระทำนั้น โดยใช้กำลังหรืออาวุธใด ๆ

9) การเขียนรายงาน

ความสังเกตที่ดีที่สุดและเหตุผลที่ให้อย่างดีย่อมปราศจากคำ ถ้ามิได้นำมาใช้ให้เหมาะสม บันทึกที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น รายงานที่ดีเป็นรากฐานของสำนวนการสอบสวนที่ดี เป็นสิ่งสำคัญในการรวบรวมสถิติและสำรวจผลงานที่ตำรวจได้กระทำไป ถ้าปราศจากซึ่งรายงานที่ดีแล้ว ฝ่ายบริหารของตำรวจจะไม่สามารถวางแผนให้บรรลุผลดีได้ ตำรวจสายตรวจทุกคนควรได้รับคำแนะนำในวิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้อง และผู้บังคับบัญชาจะต้องเอาใจใส่รายงานมีความสมบูรณ์และตรงกับความจริงเสมอ

10) การเป็นพยานศาล

ตำรวจสายตรวจมักจะถูกเรียกตัวไปเป็นพยานศาลในคดีบ่อย ๆ และบางครั้งก็เป็นพยานของอัยการเพียงคนเดียว มีบ่อยครั้งที่ต้องเป็นพยานคำให้การและคำวิพากษ์ภาพของบุคคลที่ใกล้ตาย คำให้การของตำรวจสายตรวจจึงมีความสำคัญ และตำรวจสายตรวจจะต้องให้การตรงกับความจริงที่สุดโดยปราศจากคติใด ๆ

สิ่งต่าง ๆ ที่ตำรวจสายตรวจควรทราบ ได้แก่

1) ตำรวจสายตรวจควรรู้จักท้องที่อย่างทะลุปรุโปร่ง ทั้งนี้รวมทั้งอาณาเขตติดต่อประชาชนที่อาศัยอยู่แถบนั้น สิ่งก่อสร้าง และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นพร้อมทั้งบริการที่มีอยู่ในแถบนั้น ๆ ควรจะรู้จักซึ่งอาจจะใช้โทรศัพท์ได้ และร้านขายน้ำที่เปิดขายในตอนกลางคืนสำหรับบอกคนขับรถที่น้ำมันหมด ควรรู้จักซึ่งคนร้ายชอบมาเที่ยว สถานีดับเพลิงที่ใกล้ที่สุด สายการเดินทาง รถประจำทางสาธารณะและที่ซึ่งประชาชนจะสามารถขอความช่วยเหลือได้เมื่อต้องการยา ควรรู้จักวิธีปฐมพยาบาล การช่วยเหลือคนแบบต่าง ๆ วิธีจัดการกับสัตว์ที่เป็นอันตรายและรู้จักลักษณะของผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

2) ตำรวจสายตรวจจะสามารถทราบความเป็นไปในท้องที่ของคน โดยการทำความรู้จักกับประชาชนในท้องที่นั้น ในอัตราส่วน "ยิ่งรู้จักคนมาก ก็ยิ่งรู้เรื่องมากขึ้น" ต้องสามารถจดจำได้ว่าบุคคลใดและรถยนต์คันไหนเคยอยู่หรือจอด ณ ที่ใดและต้องเตรียมพร้อม ถ้ามีคนแปลกหน้าหรือมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้นและควรต้องทราบว่าร้านไหนตามธรรมดาไม่มีไฟเปิดอยู่ในเวลากลางคืน และถ้ามีการเปลี่ยนแปลงต้องพร้อมที่จะเข้าจัดการเสมอ

3) ความรอบคอบ เอาใจใส่ เผื่อคอย และอดหลับอดนอน เป็นคุณสมบัติแรกที่ตำรวจสายตรวจต้องมี ถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งเสียอาจทำให้เขาต้องเผชิญกับเหตุฉุกเฉิน และเมื่อไม่พร้อมผลก็คือ เกิดอาชญากรรม ความพินาศเสียหาย หรือประชาชน หรือตำรวจสายตรวจเองอาจเป็นอันตรายได้

การป้องกันอาชญากรรมด้วยระบบสายตรวจ

1) ภารกิจหลักของตำรวจ คือ งานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม งานของตำรวจที่เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมโดยตรงคือ สายตรวจ หากสายตรวจปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการวางแผนป้องกันอาชญากรรมแล้ว ย่อมทำให้เป้าหมายในการป้องกันอาชญากรรมบรรลุผลสำเร็จ

2) หลักและขั้นตอนการบริหารงานสายตรวจ

(1) การแบ่งเขตตรวจ สารวัตรปกครองป้องกันในแต่ละสถานีตำรวจนครบาลเป็นผู้พิจารณาพื้นที่ในความรับผิดชอบ แล้วจึงแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตตรวจอย่างน้อย สถานีตำรวจ 3 เขต

(2) รูปแบบสายตรวจ สายตรวจประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เคยมีมาและที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมี ดังนี้

ก. สายตรวจรถยนต์ ปกติร้อยละ รongสารวัตรปกครองป้องกันใช้ครอบคลุมเป็นเขตกว้าง มีหน้าที่ตรวจสอบสายตรวจอื่นด้วย

ข. สายตรวจจักรยานยนต์ สารวัตรปกครองป้องกันจะต้องแบ่งเขตย่อยลงไปอีก ขึ้นกับจำนวนพื้นที่และสภาพความเป็นอยู่และความหนาแน่นของประชาชน ประกอบกับตรอกซอยที่เชื่อมโยงถึงพื้นที่ รถจักรยานยนต์สามารถเข้าถึงได้ด้วย

ค. สายตรวจเดินเท้า เห็นว่ามีความสำคัญมาก และจะต้องปรับปรุงให้มีขึ้นในย่านชุมชน กำหนดขอบเขตรับผิดชอบเป็นสมควร หรือเป็นบล็อกเล็ก ๆ

ง. สายตรวจรถจักรยานสองล้อ น่าจะมีตามหมู่บ้านจัดสรรเป็นบางแห่ง เพราะเดินเท้าไม่ไหว รถจักรยานยนต์ก็เร็วเกินไป

จ. สายตรวจเรือยนต์ จำเป็นต้องมีในภูมิประเทศ เช่น คลองสายบางโพ จรเขื่อน้อย เป็นต้น

(3) ข้อมูลที่เป็นหลักในการจัดสายตรวจ (สารคดีอาญา)

ข้อมูล หมายถึง จำนวนคดีอาญา (สารคดีอาญา) ซึ่งเกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่ โดยเฉพาะคดีอาญาที่นำความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

นอกจากนั้น ยังหมายถึง สภาพอาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยเจ้าทุกข์หรือผู้เสียหายไม่ได้มาแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อขอดำเนินคดีเป็นหลักเป็นฐานแต่อย่างใด เพียงแต่มาแจ้งเพื่อเจ้าพนักงานตำรวจรับทราบความเดือดร้อนรำคาญ และพิจารณาจัดปิดเป่า ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นตามแต่ละเห็นสมควร

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสถิติที่เกิดขึ้นอันจะนำมาใช้ประกอบพิจารณาการจัดสายตรวจนั้น มีดังนี้

ก. สถิติคดีอาญา 5 ประเภท

ประเภทที่ 1 ลักทรัพย์ในเคหสถานเวลากลางคืน (ตื่นแมว)

ประเภทที่ 2 ลักทรัพย์ในเคหสถานเวลากลางวัน

ประเภทที่ 3 โจรกรรมยานพาหนะ

ประเภทที่ 4 ชิงทรัพย์-ปล้นทรัพย์คนขับรถรับจ้าง

ประเภทที่ 5 ลัก วิ่ง ชิง ปล้น ในที่เปลี่ยว ที่ชุมนุมชนบนรถ

ประจำทาง ฯลฯ

ข. สถิติคำร้องเรียน จากสมุดคำร้องเรียน คำร้องเรียนเป็นเรื่องของชาวที่เกี่ยวกับอาชญากรรมที่ตำรวจได้รับแจ้งไม่ว่าจะเป็นการหาข่าวเอง รับแจ้งทางโทรศัพท์หรือทางอื่น ๆ เมื่อได้ทำการสรุปข่าวในรอบ 1 เดือนแล้ว ก็จะปรากฏให้ทราบว่าบริเวณใดมีอาชญากรรมประเภทใด เกิดบ่อยเท่าใด ช่วงใด ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณากับสถิติจากข้อ 3.1 ข่อม ทำให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากกว่าใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง

ค. ข้อมูลท้องถิ่น

(4) การกำหนดแผนการตรวจ (การวางแผน)

เมื่อค้นพบแนวโน้มหรือความถี่ของสถิติที่เกิดขึ้น จากข้อมูลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การกำหนดแผนการตรวจเป็นหน้าที่ของสารวัตรปกครองป้องกัน ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดว่าสายตรวจควรจะไปตรวจในสถานที่ใด เวลาใด เพื่อป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นซ้ำอีก เช่น

- ควรกำหนดเขตพื้นที่จำกัด
- ควรกำหนดเวลาใด ให้ ว.4 ที่ใด
- ควรกำหนดเวลาใด ให้ ว.10 ที่ใด
- ควรกำหนดเวลาใด ให้ ว.15 คู่จุดตรวจที่ใด
- ควรกำหนดเวลาใด ให้ ว.15 กับใครที่ใด

ในการวางแผนพิจารณาจัดสายตรวจนี้ ผู้วางแผน (คือสารวัตรปกครองป้องกัน) ควรคำนึงถึงด้วยว่า การวางแผนดังกล่าวจะก่อให้เกิดความสับสนแก่สายตรวจ และต้องไม่ระบุรายละเอียดที่ผูกมัดแก่ผู้ปฏิบัติงานเกินไป

การวางแผนการตรวจจำเป็นต้องให้ความสนใจ และต้องปรับปรุงให้แผนนั้นมีความทันสมัยอยู่เสมอ ตามข้อมูลหรือสถิติที่เกิดขึ้น หรือได้รับคำร้องเรียน

แผนการตรวจที่จัดทำไว้ ควรจัดทำขึ้น 4 ชุด เพื่อแจกจ่าย ดังนี้

ก. ประจำตัวเจ้าหน้าที่สายตรวจ สายละ 1 ชุด (เฉพาะในเขตที่

รับผิดชอบ)

ข. ประจำตัว หัวหน้าสายตรวจที่ควบคุมในผลัดนั้น ๆ

ค. เก็บไว้ที่สารวัตรปกครองป้องกัน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงใน

ครั้งต่อไป

ง. เก็บไว้ที่สมุดตรวจนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่สถานีตำรวจ

(5) การปฏิบัติก่อนตรวจ (หน้าที่ของสารวัตรปกครองป้องกัน หรือหัวหน้า

สายตรวจ)

นับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญตอนหนึ่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ทั้งนี้เนื่องจากการออกปฏิบัติหน้าที่ ถ้ามิได้มีการตรวจตราความเรียบร้อย หรือชี้แจงสถานการณ์หรือมอบหมายพิเศษต่าง ๆ แล้ว สายตรวจก็อาจจะออกปฏิบัติงานโดยปราศจากความรู้ที่ทันสมัย และอาจไม่พร้อม ในการปฏิบัติสิ่งที่ควรปฏิบัติก่อนการออกตรวจ มีดังนี้

ก. การตรวจจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ เพื่อให้ทราบว่ามาปฏิบัติหน้าที่ครบหรือไม่ ถ้าไม่ครบหัวหน้าสายตรวจ หรือสารวัตรปกครองป้องกัน จะได้พิจารณาจัดกำลังให้เหมาะสมแก่การออกปฏิบัติและจะได้พิจารณาข้อบกพร่องผู้ที่ไม่มาปฏิบัติหน้าที่

ข. การตรวจความเรียบร้อยของการแต่งเครื่องแบบ เหตุผลสำคัญที่จำเป็นต้องมีการตรวจการแต่งเครื่องแบบก็เนื่องจาก การออกปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจนั้น ต้องออกสู่สายตาประชาชนและต้องสัมผัสกับประชาชนอยู่ตลอดเวลา การที่ตำรวจนั้นแต่งกายเรียบร้อย สะอาดย่อมก่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้พบเห็น และยังเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่กรมตำรวจอีกด้วย เท่ากับเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว ในการตรวจเครื่องแบบนี้ หัวหน้าสายตรวจต้องพิจารณาเรื่องความเรียบร้อยของร่างกายด้วย เช่น ผม หนวด เครา เป็นต้น ผู้แต่งกายไม่เรียบร้อย อาจต้องมีการตัดเตียนและให้ดำเนินการแก้ไขทันที (ถ้าสามารถทำได้ในขณะนั้น) ถ้ากระทำผิดบ่อย ๆ ก็สมควรลงโทษตามควรแก่กรณี ในทางตรงข้ามผู้ที่แต่งกายเรียบร้อยที่สุดก็ควรได้รับการยกย่องเพื่อให้ผู้อื่นนำไปเป็นตัวอย่าง

ค. การตรวจยานพาหนะ เหตุผลที่สำคัญก็คล้ายกับข้อ 5.2 คือ เรื่องความสะอาดย่อมเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดี และนอกจากนั้นยังเป็นการบำรุงรักษาของหลวงให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีอยู่เสมอ หัวหน้าสายตรวจหรือสารวัตรปกครองป้องกันจำเป็นต้องตรวจตราความเรียบร้อยของยานพาหนะ และความสะอาดควบคู่กันไป ผู้ที่ไม่ทำความสะอาดก็ควรพิจารณาลงโทษด้วย

ง. เข้าห้องปฏิบัติการ เมื่อได้ดำเนินการตรวจความเรียบร้อยต่าง ๆ ทั้ง 3 ข้อแรกแล้ว ถ้ามีห้องปฏิบัติการสายตรวจก็ควรเข้าห้องดังกล่าว เพื่อการเน้นย้ำสภาพอาชญากรรมและมอบหมายภารกิจต่าง ๆ ให้กับสายตรวจ สิ่งที่ต้องรอบรมและชี้แจงสายตรวจในห้อง ได้แก่

- สถานการณ์อาชญากรรมในรอบ 24 ชั่วโมง ที่เกิดขึ้นภายในเขตท้องที่ รวมทั้งเขตท้องที่อื่น ๆ หรือที่ใกล้เคียงกัน เพื่อสายตรวจจะได้ทราบความเป็นไปเกี่ยวกับอาชญากรรมรอบ ๆ ตัว ก่อนออกปฏิบัติหน้าที่

- เน้นย้ำการปฏิบัติตามแผนการตรวจ เพื่อให้สายตรวจปฏิบัติตามแผนให้ถูกต้อง ซึ่งในการเน้นย้ำนี้หากมีภารกิจพิเศษที่ต้องให้สายตรวจปฏิบัติจะได้สั่งการให้สายตรวจเขียนหมายเลขลงไว้ในแผนการตรวจนั้น และนอกจากนี้ยังสามารถเน้นย้ำสิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้สายตรวจสนใจขณะออกตรวจไปในเขตรับผิดชอบ

- ตรวจสอบข่าวต่าง ๆ จากสมุดรับคำร้องเรียน เพื่อดูว่ามีข่าวใดน่าสนใจ และเป็นการเร่งด่วนที่จะต้องให้สายตรวจไปตรวจสอบ หรือไปดำเนินการก็สิ่งการไป

- ให้ความรู้เกี่ยวกับยุทธวิธีตำรวจให้ผู้ที่นำรู้ รวมทั้งความรู้รอบตัวที่จำเป็นแก่สายตรวจ

- สอบถามปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ สิ่งที่ใช้เป็นที่ใช้เป็นข้อมูลในการอบรมชี้แจงสายตรวจดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ - รายงานเหตุการณ์ประจำวัน - สมุดรับคำร้องเรียน - คำสั่ง ข่าวดสาร ที่สายตรวจควรทราบ

2.4.4 งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

คำว่า "งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์" นั้น ยังไม่มีผู้ใดให้ความหมายไว้โดยเฉพาะชัดเจนว่าหมายถึงอะไร แต่ถ้าจะวิเคราะห์ดูจากความหมายตามรูปศัพท์ และก็น่าจะแบ่งออกได้เป็น 3 คำ คือ ชุมชน มวลชน และสัมพันธ์ ซึ่งจะได้ความหมายโดยสรุปว่า หมายถึง "บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องผูกพันกัน มีแนวความคิดไปในทางเดียวกัน และสามารถรวมกำลังกันดำเนินงานกิจกรรมใด ๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้"

ฉะนั้น "งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ตำรวจ" จึงน่าจะหมายถึง "งานที่ตำรวจได้กระทำ เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหรือชุมชนต่าง ๆ เกิดการรวมตัวกัน มีความสัมพันธ์ผูกพัน เกี่ยวข้องต่อกัน ร่วมมือประสานการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ" หรือ "เป็นการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้ตำรวจมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ"

ก. ลักษณะของงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ของตำรวจ เป็นแนวความคิดที่มาจากเรื่องตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relation หรือ P CR) เป็นการนำเอาหลักปรัชญาของตำรวจที่ Sir Robert Peel ชาวอังกฤษกล่าวไว้ว่า ตำรวจคือ ประชาชนและประชาชนก็คือตำรวจ เป็นการเน้นให้เห็นว่า สัมพันธภาพระหว่างตำรวจกับประชาชนเป็นสิ่งที่ต้องมี เป็นพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของตำรวจ ตำรวจจึงต้องธำรงรักษาไว้ซึ่ง

สัมพันธภาพอันดีกับประชาชนนี้ไว้อย่างสม่ำเสมอ จากวิวัฒนาการของตำรวจในระยะเริ่มแรก บุคคลที่ทำหน้าที่ตำรวจก็คือ ประชาชน ต่อมาภายหลังจึงได้มีการจัดตั้งตำรวจเป็นทางการเพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมขึ้นโดยเฉพาะ ตำรวจได้รับการพัฒนาเรื่อยมาจนได้ชื่อว่าเป็นหน่วยงานหลักของสังคมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และมุ่งเสริมสร้างองค์การตำรวจในลักษณะปิด พยายามทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมตามลำพัง โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอความร่วมมือจากประชาชนโดยตรง โดยเน้นการใช้ยุทธวิธีตำรวจแบบจารีตประเพณี ซึ่งได้แก่ การตรวจท้องที่ ตู๋ยาม การตั้งจุดตรวจและปราบปรามอาชญากรรม สำหรับ การติดต่อสื่อสารกับประชาชนนั้นจะเน้นในเรื่อง "การประชาสัมพันธ์" เพื่อมุ่งในการเสริมสร้างความเข้าใจความมั่นใจ และการสนับสนุนของประชาชนที่มีต่องานตำรวจ ซึ่งเป็น การติดต่อสื่อสารกับประชาชนในลักษณะทางเดียว จากการใช้ยุทธวิธีตำรวจดังกล่าวปรากฏว่า ทำให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมไม่ได้ผลเท่าที่ควร ประชาชนมีความหวาดหวั่นที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และได้พยายามช่วยเหลือตัวเองในเบื้องต้น ดังจะพอเห็นไปว่าบ้านต้องมีกำแพงสูง ๆ มีเหล็กดัดใส่หน้าต่างกัน ผู้บริหารงานตำรวจจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของประชาชนที่ต้องเข้ามาร่วมกันในการแก้ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาร่วมระหว่างตำรวจและประชาชนจะขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้

งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ จึงเป็นแนวคิดที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเข้าใจปัญหาของตำรวจ มีสัมพันธภาพอันดีกับตำรวจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของชาติ คือ การให้เอกราชของชาติ บุรณภาพของดินแดนและสวัสดิภาพประชาชนอยู่ในความมั่นคงและปลอดภัย รวมผลถึงการให้ประเทศดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขในชุมชน ดังนั้น งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์จึงเป็นหลักการที่สำคัญในการที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกันระหว่างตำรวจและประชาชนในการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม (กรมตำรวจ, 2531)

อย่างไรก็ดี ยังมีความสับสนไม่เข้าใจแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับงานชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ในหมู่ตำรวจ บางคนคิดว่าเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจ กับชนกลุ่มน้อยเท่านั้น บางทีก็มองว่าเป็นสิ่งเดียวกันกับการประชาสัมพันธ์บ้าง บางทีก็มองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมตำรวจเพื่อบริการประชาชน แต่ที่ถูกต้องแล้วงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ใน

หน้าที่ของตำรวจเป็นการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้ตำรวจปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามหลักการนี้ การติดต่อสื่อสารระหว่างตำรวจและประชาชนจะมีลักษณะสองทางดังที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า "ความสำคัญของการติดต่อสื่อสารสองทางนั้นอยู่ที่ว่า ตำรวจไม่ควรเป็นผู้พูดหรือให้ข้อมูลแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ควรเป็นผู้ฟังหรือผู้รับข่าวสารข้อมูลอยู่ด้วย เพราะประชาชนผู้รับบริการตำรวจย่อมต้องการให้ตำรวจเข้าใจผู้รับบริการไม่น้อยไปกว่าที่ตำรวจปรารถนาให้ประชาชนเข้าใจผู้บริการ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับชุมชนนั้น อาจกล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ว่ามีความหมายพื้นฐาน 4 ประการ คือ

- 1) เรียนรู้เกี่ยวกับความปรารถนาและความมั่นคงใจของประชาชน ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนให้ตำรวจทราบว่า ประชาชนต้องการอะไรจากการปฏิบัติหน้าที่และการบริการของตำรวจ
- 2) ให้คำแนะนำแก่ประชาชน ความมุ่งหมายประการหนึ่งคือการให้คำแนะนำแก่ประชาชนว่าควรจะต้องการอะไรบ้าง ในการที่จะพัฒนาปรับปรุงชุมชน และคุณภาพของชีวิตของเขา ทั้งนี้เพราะตำรวจในฐานะหน่วยงานของรัฐ ย่อมมีข้อมูลพิเศษที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ แต่รับรู้เรื่องราวความเป็นไปต่าง ๆ ในชุมชนมากมาย ข้อเสนอแนะและคำแนะนำของตำรวจจะเป็นประโยชน์อันดับแรก
- 3) ในการสัมผัสติดต่อกับประชาชนเป็นอย่างดีพึงพอใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ การสัมผัสระหว่างประชาชนกับตำรวจ จะสร้างความประทับใจที่ยาวนานในทางที่แสดงถึงความ เป็นมิตร การช่วยเหลือเกื้อกูลและความมีประสิทธิภาพของตำรวจ ดังนั้น ตำรวจทุกคนควรมี ที่ทำที่ออมยอมร่วมมือต่อประชาชนด้วยความมุ่งหมายที่จะช่วยแก้ไข้ปัญหา หรือจัดความเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน
- 4) การแจ้งข่าวสารแก่ประชาชน คือ การแจ้งให้ประชาชนทราบถึงกิจกรรมของตำรวจว่า ตำรวจกำลังทำอะไรอยู่ และขอตรวจสอบความรู้สึกต่อกิจกรรมนั้นจากประชาชน ตำรวจควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับประชาชน เพื่อที่จะจัดชิงชวาทนามของความล้มเหลว ความสงสัยและความไม่พอใจ ซึ่งมักจะเป็นสิ่งทีกิดกันความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชนมาโดยตลอด

วัตถุประสงค์ของงานชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ในหน้าที่ตำรวจนั้น มีขอบเขตกว้างขวาง กล่าวคือ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างตำรวจกับประชาชนในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม
- 2) เพื่อปรับปรุงและดำรงรักษาไว้ซึ่งการติดต่อสื่อสารที่ดี และความเข้าใจอันดีระหว่างตำรวจกับชุมชนและมวลชน
- 3) เพื่อเสริมสร้างในการศึกษาหาข้อยุติของปัญหาชุมชนร่วมกัน ตลอดจนกำหนดมาตรการในการแก้ไข โดยเน้นหลักการที่ว่า การบริหารงานยุติธรรมคือ ความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน
- 4) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์
- 5) เพื่อช่วยส่งเสริมให้ตำรวจและผู้นำชุมชนมีความเข้าใจถึงลักษณะ และสาเหตุของปัญหาอันสลับซับซ้อนของสังคม
- 6) เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ให้อยู่ในฐานะที่สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย

ข. การดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

กรมตำรวจ (2531) ได้กำหนดแนวทางไว้ ดังนี้

- 1) ขั้นตอนเตรียมการ ในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์นั้น สิ่งที่สำคัญประการแรก คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนที่จะเข้าไปถึงขั้นปฏิบัติ ความพร้อมเพรียงในเรื่องตัวบุคคลที่จะเข้าไปสัมผัสกับประชาชนจะต้องไม่เข้าไปสร้างปัญหาให้กับประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนที่เข้าไปดำเนินการในบางส่วนอยู่ก่อนแล้ว การใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะช่วยปฏิบัติการให้ความคล่องตัวและเหมาะสมกับพื้นที่ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่หรือสิ่งที่จะช่วยเหลือจะต้องช่วยเหลือแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดความสำคัญและความเร่งด่วนของพื้นที่เป้าหมายที่จะต้องปฏิบัติก่อน หลังเรียงลำดับความสำคัญลงไปก็จะทำให้การปฏิบัติได้ผลดียิ่งขึ้น จะทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันได้ดียิ่งขึ้น ในขั้นเตรียมการนี้สามารถแยกกล่าวได้เป็นหัวข้อ ดังนี้

(1) บุคคลที่ปฏิบัติงาน

จะต้องพิจารณาคณสมบัติของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเป็นอันดับแรก เพราะ หากจัดบุคลากรที่คุณสมบัติไม่เหมาะสมกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์แล้ว ความล้มเหลวจะเกิดขึ้น ก่อนลงมือทำงาน ฉะนั้นบุคคลจะไปปฏิบัติงานจะต้อง

(ก) มีอุดมการณ์ กล่าวคือ ต้องเป็นบุคคลที่มีจิตใจซื่อมือสะอาด เป็นประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตัว สามารถที่จะสร้างศรัทธาให้กับประชาชนเกิดความเชื่อมั่นยอมรับนับถือ มีความเสียสละ ประพฤติในลักษณะความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายและประหยัด สามารถลดอวยมุข เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนได้ ซึ่งสามารถเดินสายกลางได้

(ข) มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถที่จะเข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดีมีความ มินุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องที่สามารถที่จะฝึกฝนอบรมกันได้ แต่จะต้องใช้เวลาพอสมควร หากสามารถ คัดเลือกตำรวจที่มีลักษณะดังกล่าว และเคยผ่านงานด้านประชาสัมพันธ์ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมาก่อน เข้ามาเป็นทีมงานปฏิบัติงานนี้ ก็จะช่วยให้ทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้หากมีความจำเป็นที่จะต้อง ใช้ทีมงานใหม่ โดยไม่เคยผ่านงานดังกล่าวมาก่อน จะต้องมีการฝึกอบรมเน้นหนักในเรื่องมนุษย สัมพันธ์ โดยคำนึงถึงงานหลักที่จะนำไปสู่เป้าหมาย สิ่งสำคัญคือ การเอาชนะใจคนด้วยการกระทำ ความดี ซึ่งบางครั้งการทำงานของตำรวจจะต้องมีความยืดหยุ่นสำหรับการละเมิดกฎหมายที่เป็น ความผิดลหุโทษ หรือความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญให้กับประชาชนโดย ส่วนรวม แทนที่จะต้องเข้าทำการจับกุมนำตัวไปดำเนินคดีที่สถานีตำรวจ แต่ใช้ระบบการแนะนำ อบรม ตักเตือน ชี้ให้เห็นความไม่ถูกต้อง เป็นต้น

(ค) มีบุคลิกดี มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อดทน อดกลั้น นอกจากการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้วบุคลิกของตำรวจเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยจูงใจสร้างความ ศรัทธาและเคารพยำเกรงได้อีกด้วย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกทีมงานตำรวจที่มีบุคลิกดี อดทน อดกลั้น สง่าผ่าเผย ไม่อ้วนจนดูน่าเกลียด หรือผอมจนดูน่าเกลียด มีการแต่งกายที่สะอาด รวบรวมทั้งทรงผมให้อยู่ในระเบียบวินัยที่กรมตำรวจกำหนดไว้ การใช้คำพูดจากับประชาชนสุภาพ ชุ่มเสียงน่าฟัง เหมาะที่จะเป็นผู้นำประชาชนชุมชนได้ นอกจากนั้นแล้วจะต้องเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ นำชุมชนไปสู่ความเจริญในทางที่ดี สิ่งที่จะต้องมียู่ในตัวของตำรวจคือ การฝึกจิตใจให้มี ความอดกลั้นในสิ่งที่กระทบต่อจิตใจ ในขณะที่ปฏิบัติงานให้นำไปสู่ความสำเร็จ พร้อมกับร่างกายจะ ต้องมีความอดทนต่ออุปสรรคในพื้นที่ จะต้องออกไปปฏิบัติงานนอกพื้นที่ทุกรูปแบบ

(ง) มีความประพฤตินี้ ความประพฤติดังกล่าวที่ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญมาก และมีลักษณะเชื่อมโยงกับความมีอุดมการณ์ หากตำรวจมีความประพฤตินี้แล้วย่อมสามารถ นำไปสู่ความมีอุดมการณ์ได้ เช่น ไม่เป็นผู้มัวเมาในอบายมุข เสพสุราเป็นอาจีน ชอบเล่นการพนัน หรือสร้างหนี้สินล้นพ้นตัว กตขี้ข่มเหงรังแกประชาชน และเบียดเบียนประชาชนจนขาดความเชื่อถือจากประชาชนในพื้นที่แล้ว ในขั้นแรกยังไม่ทันที่จะได้พูดกับประชาชนก็ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาเสียแล้วเช่นนี้ เป็นต้น จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกตำรวจที่ประพฤติดีเข้าปฏิบัติงาน

(จ) ผ่านการอบรมงานประชาสัมพันธ์ ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์มาก่อน เป็นเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ (ข) ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานประชาสัมพันธ์ชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ที่ดี มิฉะนั้นแล้วเขาจะไม่ทราบเลยว่า เขาจะทำอะไร อย่างไร จึงจะต้องถูกต้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกรมตำรวจ นอกจากนั้นขอบข่ายของการทำงานของแต่ละหน่วยงานในด้านนี้ ก็ควรจะได้กำหนดให้ปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกันด้วย

(ฉ) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ จะนำไปถ่ายทอดให้ประชาชนได้เกิดความรู้ความเข้าใจในแต่ละพื้นที่ชุมชน จะมีประชาชนหลายระดับที่มีความรู้แตกต่างกัน อาจมีประชาชนมีความรู้ระดับมหาวิทยาลัยอยู่ในพื้นที่มาก ก็จะต้องใช้ตำรวจที่มีความรู้สูง หากพื้นที่ใดประชาชนมีความรู้ปานกลาง และอยู่ในขั้นด้อยพัฒนา ก็ควรที่จะใช้ตำรวจที่มีความรู้ระดับสูงและปานกลางผสมกัน เพื่อให้เหมาะสมกับระดับ อย่างไรก็ตามความรู้ในด้านชุมชนสัมพันธ์ในขั้นเตรียมการจะต้องมีการฝึกอบรมด้วยกันทุกคนอยู่แล้ว ประกอบกับความรู้พื้นฐานของตำรวจแต่ละบุคคลมีไม่เท่ากัน ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคัดเลือกและปรับพื้นฐานความรู้ให้เท่าเทียมกัน เพราะสามารถที่จะทำงานทดแทนกันได้ทุกโอกาส

(ช) ความรู้ความสามารถพิเศษเป็นส่วนช่วยเสริมงานด้านชุมชนสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี การอบรมหรือชี้แนะประชาชนในลักษณะถ่ายทอดความรู้ด้านกฎหมาย ชี้นำตามคู่มือที่แจกจ่ายแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่ประสบความสำเร็จเสมอไป หากตำรวจที่เข้าไปสัมผัสชุมชนในพื้นที่ที่มีความรู้พิเศษ เช่น ช่างไม้ ช่างเครื่องยนต์ การเกษตร หรือแพทย์ ฯลฯ เป็นต้น ย่อมจะเป็นการเสริมงานดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น การช่วยเหลือประชาชนโดยใช้ความรู้ความสามารถพิเศษดังกล่าวเสริม ย่อมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรักความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ

ในลักษณะที่ไม่ต้องการผลประโยชน์ตอบแทนตราเป็นค่าเงิน ในทีมงานของตำรวจที่ทำหน้าที่ชุดชุมชนสัมพันธ์ทีมหนึ่ง ๆ ควรจะมีตำรวจที่มีความรู้พิเศษอย่างน้อย 1 คน เข้าร่วมงานด้วย

(2) เครื่องมือเครื่องใช้

เป็นเครื่องมือช่วยในการทำงานชุมชนสัมพันธ์เป็นอย่างดี ถ้ามีการบรรยายโดยการพูดเพียงอย่างเดียว ย่อมจะเกิดความเบื่อหน่ายกับผู้ฟัง และมองภาพไม่เห็นเด่นชัด เพราะความรู้พื้นฐานของผู้ฟังไม่เท่ากัน บางคนเข้าใจเมื่อพูดไปเพียงครั้งเดียว บางคนพูดไปแล้วหลายครั้งก็ยังไม่เข้าใจและไม่เกิดผลเท่าที่ควร และงานพิเศษบางอย่างในการทำงานชุมชนสัมพันธ์นี้ ต้องใช้เครื่องมือเครื่องใช้ติดตัวไปทำงาน ฉะนั้น ควรเตรียมการจัดหางบประมาณจัดซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ต่อไปนี้เตรียมไว้ใช้งาน

(ก) เครื่องมือเครื่องใช้ในการสร้างความคุ้นเคย ได้แก่

- เครื่องมือช่างไม้ เครื่องการเกษตร เครื่องมือช่างตัดผม

เครื่องมือแพทย์ หรือปฐมพยาบาลช่วยเหลือขั้นต้น ฯลฯ เป็นต้น

- เครื่องฉายแผ่นใส สไลด์ พร้อมจอฉาย
- กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องเล่นวิดีโอ โทรทัศน์
- กล้องถ่ายรูป
- เครื่องฉายภาพยนตร์พร้อมจอ
- เครื่องทำไฟขนาดเล็ก

(ข) เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจ ได้แก่

- เครื่องขยายเสียง พร้อมเครื่องทำไฟขนาดเล็ก
- เครื่องฉายแผ่นใส สไลด์ ไวท์บอร์ด กระดานดำ
- โทรทัศน์ วิดีโอ
- เครื่องฉายภาพยนตร์พร้อมจอ
- เอกสารแนะนำประชาชนแจกจ่าย

(3) การเลือกพื้นที่เป้าหมาย

การพิจารณาจัดทำงานชุมชนสัมพันธ์ และการเลือกพื้นที่เป้าหมายในการปฏิบัติ เราอาจพิจารณาถึงเป้าหมายไว้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ส่วนชุมชน และ 2) ส่วนของกลุ่มบุคคล

การเลือกปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ โดยพิจารณาเลือกชุมชนมีความสำคัญ ในการที่จะกำหนดบริเวณพื้นที่ใดเป็นเป้าหมาย ในการปฏิบัติงานด้วยเหตุผลใดและจะได้ประโยชน์ อย่างไร

(ก) ชุมชนตามสภาพพื้นที่ (Territorial Community) ได้แก่ พื้นที่ ที่ประชาชนอาศัยอยู่ในขอบเขตเดียวกัน โดยสภาพภูมิศาสตร์หากประชาชนใดพักอาศัยอยู่ในบริเวณ พื้นที่ดังกล่าวก็ถือว่าอยู่ในชุมชนนั้น

(ข) ชุมชนตามผลประโยชน์ร่วมกัน (Interest Community) ได้แก่ การรวมตัวเป็นชุมชนขึ้นมา เนื่องจากการมีผลประโยชน์อย่างเดียวกัน ร่วมกันโดยไม่คำนึงถึง สภาพภูมิศาสตร์ หรือบริเวณที่มีขอบเขตอย่างเล็ก ชุมชนนี้อาจมีการขยายตัวได้กว้างขวางออกไป ได้ ครอบคลุมทั่วทั้งกลุ่มประชาชนที่มีผลประโยชน์อย่างเดียวกัน ต้องการแบบเดียวกันเพิ่มมากขึ้น เช่น ประชาชนตามตรอกซอยต่าง ๆ ที่มาขึ้นชื่อรถจักรยานยนต์รับจ้างมาจากพื้นที่ทางไกล แต่มี ประโยชน์เช่นเดียวกันคือ มารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่ม รถจักรยานยนต์รับจ้างตามตรอกซอยต่าง ๆ หรือกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ ที่มาค้าขายรวมกันตามย่านชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

(ค) ชุมชนตามความผูกพันด้านจิตใจ (Attachment Community) ได้แก่ ชุมชนที่มีประชาชนมีความรู้สึกผูกพันที่เขาอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นลักษณะของจิตใจที่มีความ ผูกพันกับพื้นที่นั้น ๆ มีความเต็มใจที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นลักษณะของจิตใจที่มีความผูกพันกับ พื้นที่นั้น ๆ มีความเต็มใจที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนนั้น ๆ อย่างมั่นคง เช่น ชุมชนของชาวอีสาน หรือ ชุมชนของคนต่างชาติ เป็นต้น

ทั้ง 3 รูปแบบของชุมชนในบางครั้งซับซ้อนกัน บางครั้งชุมชนตามผลประโยชน์ บ่อยครั้งกระจายอยู่ในชุมชนตามสภาพพื้นที่ เช่น ชุมชนท้องที่หนึ่งอาจประกอบด้วย ชุมชนทาง ศาสนาชุมชนกิจการค้า ชุมชนหาบเร่ เป็นต้น การแบ่งแยกประเภทของชุมชนดังกล่าวแล้ว อาจมีประโยชน์ในการที่จะทราบถึงข้อเท็จจริงของการที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ จำเป็น เสมอหรือไม่ว่าอาศัยอยู่ด้วยความรู้สึกผูกพันกับประชาชนนั้น ๆ และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านใกล้เคียงเพียงใด เนื่องจากความเข้าใจเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้ดุลยพินิจใน การพิจารณาความยากง่าย กล้าใช้การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เช่น ชุมชนประเภทการอาศัยด้วยความผูกพันย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินงาน แสดงความร่วมมือ เพื่อประโยชน์ของชุมชนได้ง่ายกว่า

ดังนั้น ในการพิจารณาเลือกพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ เป้าหมายแรกควรสรรหาพื้นที่ที่มีลักษณะชุมชนแนวความผูกพันด้วยจิตใจ และชุมชนตามผลประโยชน์ และชุมชนตามสภาพพื้นที่ตามลำดับ

นอกจากการเลือกชุมชนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานชุมชนสัมพันธ์ จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์พื้นที่ในแง่ของปัญหาอาชญากรรม ความเดือดร้อนต่าง ๆ ประกอบด้วย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม โดยการพิจารณาถึงสถิติคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมายว่ามีความถี่ และสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ในเขตพื้นที่สถานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบชุมชนเป้าหมายมีปัญหาอาชญากรรมสูงในระดับสูงในระดับแรก ๆ หรือไม่ ถ้าอยู่ในระดับแรก ๆ ก็ถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขในงานชุมชนสัมพันธ์

2) การวิเคราะห์ปัญหาความเดือดร้อน โดยการรับฟังเสียงการร้องเรียนของประชาชน สื่อมวลชน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเป้าหมาย และอาจใช้วิธีการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจว่าเป็นปัญหาความเดือดร้อน เรื่องที่ประชาชนร้องเรียนให้เป็นจริงอย่างไร โดยเฉพาะถ้าเป็นปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับอาชญากรรม จำเป็นต้องค้นหาให้ได้ว่าอาชญากรรมประเภทใดก่อความเดือดร้อนบริเวณใด ปัญหาอยู่จุดใด แล้วนำข้อมูลทั้งหมดจากความเดือดร้อนของประชาชนมาจัดลำดับว่าชุมชนใดมีความเร่งด่วนในการแก้ปัญหา เราก็คัดเลือกชุมชนที่เหมาะสม เพื่อให้งานชุมชนสัมพันธ์เข้าไปช่วยแก้ปัญหา

3) การพิจารณาถึงปัญหาความเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ เพื่อแก้ปัญหาเร่งด่วน การพิจารณาครั้งนี้เราอาจไม่ต้องคำนึงถึงปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเดือดร้อนข้างต้น แต่เนื่องจากเป็นงานนโยบายสำคัญเรื่องการแก้ไขปัญหายาเสพติดงานเฉพาะหน้า เช่น ประชาชนในพื้นที่มีทัศนคติไม่ดีต่อดำรวจ มีแนวโน้มจะต่อต้านการปฏิบัติหรือไม่ให้ความร่วมมือกับตำรวจ หรือมีปัญหาอาชญากรรมพิเศษ ทำให้กระทบกระเทือนของประชาชน เช่น มีคดีข่มขืนสังหารโหดในบริเวณชุมชน ตำรวจก็ต้องรีบเข้าดำเนินการชุมชนสัมพันธ์ เพื่อแก้ไขเฉพาะหน้า เป็นต้น เหล่านี้เรามีความจำเป็นต้องใช้งานชุมชนสัมพันธ์เข้าไปดำเนินการ เพื่อคลี่คลายปัญหาโดยฉับพลัน เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะของชุมชนประกอบกับการวิเคราะห์พื้นที่ดังกล่าวมาแล้ว ผลที่จะกำหนดพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ในอดีตที่ผ่านมา ดังนี้

(1) ชุมชนที่เป็นพื้นที่ที่มีอาชญากรรม ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก เช่น มีคดีลักทรัพย์เกิดบ่อย มีคดีวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ เกิดบ่อย เป็นต้น ชุมชนเป้าหมายเหล่านี้มีความจำเป็นที่จำต้องเข้าดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ โดยคัดเลือกรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ และปัญหาซึ่งอาจจัดชุดเข้าไปเผยแพร่วิธีการป้องกันอาชญากรรม จัดชุดเข้าตรวจเยี่ยม จัดชุดเข้าไปให้คำแนะนำ ปรึกษาในการจัดระบบการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ เป็นต้น

(2) ชุมชนที่เป็นย่านธุรกิจล่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรม เช่น ศูนย์การค้า ธนาคาร ร้านทอง ร้านเครื่องประดับ ฯลฯ มีรูปแบบที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่องานชุมชนสัมพันธ์ของพื้นที่เหล่านี้ เช่น การรายงานตัวแทนธุรกิจ ราชการสัมมนาหาแนวทางร่วมในการป้องกันอาชญากรรม การกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวในการป้องกัน การสร้างระบบรักษาความปลอดภัยด้วยการบริหารความปลอดภัย และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วย เช่น สัญญาณเตือนภัย ที่วิวิจจรเปิด เป็นต้น

(3) ชุมชนแออัด เป็นบริเวณที่มีประชาชนผู้มีรายได้น้อยรวมกันอยู่ การเข้าดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์กับพื้นที่เหล่านี้ เพราะบางครั้งไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนไม่ค่อยมีเวลา และไม่ค่อยเข้าใจกับงานชุมชนสัมพันธ์ ดังนั้น วิธีการที่น่าจะได้ผลควรเป็น

- การค้นหากลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นแกนในการดำเนินงาน และการสร้างความเข้าใจกับประชาชนท้องถิ่น

- เน้นการใช้บริการของทางราชการ โดยไม่คิดมูลค่า

- การชักนำหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยในลักษณะที่ประชาชนจะ

ได้รับบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ

- สอดแทรกความรู้เรื่องการป้องกันอาชญากรรมเข้าไปทีละน้อย

(4) พื้นที่ในกรณีปัญหาพิเศษ ได้แก่ พื้นที่ที่มีปัญหาพิเศษเร่งด่วน มีความจำเป็นต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ เช่น เป็นนโยบายของผู้บังคับบัญชาจะกำหนดให้ทำในพื้นที่ที่กระทบกระเทือนต่อประชาชน เป็นต้น พื้นที่เป้าหมายเช่นนี้ โดยปกติเป็นพื้นที่ไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์เร่งด่วน แต่มีปัจจัยพิเศษจะต้องเร่งดำเนินงานเป้าหมายส่วนใหญ่นั้น เพื่อสนองตอบนโยบายผู้บังคับบัญชา และสร้างความศรัทธา ความเชื่อให้เกิดขึ้นกับชุมชนนั้น

(5) พื้นที่หมู่บ้านท่าไกล ได้แก่ พื้นที่ตามย่านชนบท ชานเมือง อยู่ห่างไกลจากสถานีตำรวจ ลักษณะเหล่านี้ อาจจัดจุดชุดชุมชนสัมพันธ์เข้าไปเยี่ยมเยียนให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมแนะนำการบริการจากตำรวจ หรือหน่วยเกี่ยวข้อง เป้าหมายของการดำเนินงานในพื้นที่เช่นนี้ ส่วนใหญ่เป้าหมายทางการประชาสัมพันธ์สร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ตำรวจ และปัญหาข่าวข้อมูลกับความเป็นอยู่และปัญหาของชุมชนไปด้วย

4) ข้อมูลท้องถิ่น

เป็นเครื่องมืออันสำคัญสำหรับทำงานชุมชนสัมพันธ์ และของตำรวจท้องถิ่น เพื่อที่นำมาพิจารณาในเรื่องตัวบุคคล สถานที่ เส้นทางเข้า-ออก ในการเตรียมการ การวางแผน ปฏิบัติในทุกโอกาสทำงานชุมชนสัมพันธ์จะต้องมีความเข้าใจอย่างลึกก่อนออกปฏิบัติงาน การกำหนดแบบฟอร์มจัดทำข้อมูลท้องถิ่นควรจัดทำให้กระชับรัด มีหัวข้อเนื้อหาสาระสำคัญที่สำคัญที่สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนได้ นอกจากนั้นต้องอธิบายวิธีการปฏิบัติให้ทีมงานอย่างถ่องแท้ เพราะการจัดทำหรือสำรวจข้อมูลท้องถิ่นนี้ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพบปะประชาชนอย่างเป็นทางการ หากผู้ปฏิบัติยังไม่เข้าใจวิธีสำรวจและสอบถามแล้วจะเป็นผลทางลบกับตัวผู้ปฏิบัติเอง เพราะประชาชนจะเข้าใจว่าตำรวจมาจับผิด ฉะนั้น ทีมงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์จำเป็นต้องใช้ปฏิญาณ ไหวพริบ หาจังหวะ โอกาสที่จะใช้แบบสอบถาม ในบางโอกาสอาจต้องใช้การสังเกตจดจำแล้วกลับมาบันทึกเอาเองแล้วแต่สถานการณ์ อย่างไรก็ตาม กรมตำรวจได้เคยกำหนดแบบฟอร์มข้อมูลท้องถิ่นให้ใช้อยู่ก่อนแล้ว ตามบันทึกสั่ง ตร.ที่ 1608/4179 ลงวันที่ 4 เมษายน 2527 เรื่องการจัดทำข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับภูมิประเทศและเหตุการณ์ แต่ในบางพื้นที่ความต้องการข้อมูลท้องถิ่นอาจมีความจำเป็นต้องเพิ่มเติมรายละเอียด หรือบางพื้นที่ไม่มีความจำเป็นในข้อความบางข้อ อาจจะตัดทอนหรือปรับให้มีความเหมาะสมได้ แต่ทั้งนี้จะต้องประกอบด้วยสารสำคัญ ดังนี้

- (1) สภาพพื้นที่และประเภทของสถานที่
- (2) ชนบทธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (3) บุคคลสำคัญในท้องถิ่นหรือบุคคลที่น่าสนใจ
- (4) บุคคลที่ต้องคอยสอดส่องพฤติกรรมและติดตามความเคลื่อนไหว
- (5) บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้าน
- (6) อาวุธที่ได้รับอนุญาต

- (7) ยานพาหนะที่ใช้อยู่ รวมทั้งสัตว์พาหนะที่อยู่ในครอบครอง
- (8) เส้นทางเข้าออกนำไปสู่หมู่บ้าน
- (9) วัน เดือน ปี ที่สำรวจ
- (10) ชื่อผู้สำรวจ
- (11) ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงภายหลัง

5) การวางแผนออกปฏิบัติงาน

เป็นการเตรียมการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ได้มีการเตรียมการดังกล่าวไปแล้วข้างต้น แต่ข้อเท็จจริงแล้วการวางแผนนี้ได้เริ่มดำเนินการมาแต่ในขั้นแรก ตั้งแต่ขั้นเตรียมการบุคคล เครื่องมือ เครื่องใช้ การเลือกเป้าหมาย และเตรียมแบบสอบถามข้อมูลท้องถิ่น เมื่อได้ดำเนินการครบถ้วนแล้ว เราจะต้องกำหนดลงไปว่าจะให้ทำอะไร ทำเมื่อไร และใครเป็นผู้ควบคุมติดตามผลการปฏิบัติและตรวจสอบประเมินผล เป็นเรื่องที่ต้องใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบ สิ่งสำคัญในการวางแผนคือ ข้อมูลและข่าวสารที่ได้รับต้องถูกต้องเชื่อถือได้ ต้องเป็นข้อมูลปัจจุบันจึงจะทำให้การวางแผนตรงตามเป้าหมาย การวางแผนปฏิบัติงานนั้นจะต้องยึดหลักสำคัญ ดังนี้

- (1) ความเป็นไปได้ มิใช่เป็นการกำหนดแผนให้ผู้ปฏิบัติแล้วไม่เข้าใจ ไม่ทราบว่าจะให้ทำอะไร ที่ไหน และทำอย่างไร
- (2) ชัดเจน การกำหนดตัวบุคคลผู้รับผิดชอบ และทีมงานปฏิบัติในพื้นที่เป้าหมายต้องชัดเจน การมอบหมายภารกิจต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ
- (3) อ่อนตัว ในบางกรณีเมื่อปฏิบัติไประยะหนึ่งแล้ว ประสบปัญหาบางประการ เช่น ประชาชนในบางชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ หรือตัวบุคคลในทีมงานประสบปัญหาไม่สามารถดำเนินการต่อไปลักษณะเช่นนี้ จะต้องมีความอ่อนตัว โดยมีการปรับแผนการปฏิบัติเสียใหม่ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อการปรับแผนปฏิบัติ
- (4) กำหนดระยะเวลาติดตามผลการปฏิบัติ และการประเมินผลเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผน หากไม่มีการกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติและการติดตามผลประเมินผลแล้ว เชื่อแน่ว่าจะไม่ประสพผลสำเร็จอย่างแน่นอน

2) วิธีการปฏิบัติ

การดำเนินงานและการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การให้ชุมชนและประชาชนสามารถในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และความมั่นคงในระดับพื้นฐานของตนได้ เพื่อเป็นมาตรฐานและสนับสนุนงานการสร้างควมสงบสุขแก่ชุมชนและสังคมของตำรวจ การดำเนินงานดังกล่าวกรมตำรวจ (2531) ได้กำหนดแนวทางไว้ 7 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การพบปะและเยี่ยมผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน
- ขั้นที่ 2 การศึกษาชุมชนและการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน
- ขั้นที่ 3 การร่วมกิจกรรมตามประเพณีและกิจกรรมชุมชน
- ขั้นที่ 4 การประชุมวางแผนร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน
- ขั้นที่ 5 การเตรียมการ การจัดระบบงานและการประเมินความพร้อม
- ขั้นที่ 6 การปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ (ชมส.) เต็มรูปแบบ
- ขั้นที่ 7 การติดตามผล การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

เพื่อให้ง่ายแก่การจำ สรุปเป็นคำคล้องจองได้ ดังนี้

- พบปะเยี่ยมสนทนา
- วิเคราะห์ปัญหาชุมชน
- นำตนเข้าร่วมกิจกรรม
- นัดผู้นำวางแผน
- เตรียมการให้พร้อมทำ
- นำสู่ปฏิบัติการ ชมส.
- ก่อเกิดผลประเมินแก้

รายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนที่ 7 ได้กล่าวถึงแนวความคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรมและข้อเสนอแนะ สื่อและอุปกรณ์ รวมทั้งการวัดผล ติดตามผล ของแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 งานการพบปะและเยี่ยมผู้นำชุมชนและประชาชน

1) แนวความคิดและหลักการ

สัมพันธภาพของมนุษย์ เริ่มต้นด้วยการพบปะคุ้นเคยและรู้จักมักคุ้นซึ่งกันและกัน ดังคำบาลีที่ว่า "วิสาสา ปรมาณัติ" (ความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง) ระดับความสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลมีต่อกันมากนักน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับความรู้จัก ความเข้าใจ ความไว้วางใจกัน การพบปะ และเยี่ยมผู้นำ รวมทั้งประชาชน จึงเป็นวิธีการอันหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความเข้าใจความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น ความเคารพนับถือสู่ความรักความศรัทธา

2) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ชุดปฏิบัติการ ชมส. มีลักษณะและคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) รู้จักและเป็นที่ยอมรับของผู้นำและประชาชน
- (2) มีความคุ้นเคยซึ่งกันและกันกับผู้นำชุมชนและประชาชน
- (3) มีความสัมพันธ์ที่ดีอันเป็นพื้นฐานของกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไปในการปฏิบัติ

งาน ชมส. ในพื้นที่ต่อสาธารณประโยชน์และผู้นำตามธรรมชาติ

3) กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

- (1) เข้าเยี่ยมผู้นำที่บ้านหรือสถานที่นัดหมาย อาจเข้าเยี่ยมเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ทั้งผู้นำทางการเมืองและผู้นำตามธรรมชาติ
- (2) หาโอกาสแนะนำตนเองเมื่อเวลาชุมชนเขามีการประชุม หรือมีงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งงานประเพณี-เทศกาล ก็ได้
- (3) ชี้แจงแนะนำงาน ชมส. แก่ผู้นำพร้อมเอกสารและแผ่นพับประชาสัมพันธ์

4) สื่ออุปกรณ์

คู่มือปฏิบัติการ ชมส. แผ่นพับ คู่มือประชาชน กล้องถ่ายรูป สไลด์ วีดีโอ

5) การรับผล/ติดตามผล

- (1) สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการสนทนาของผู้นำและประชาชน
- (2) ดูจากการซักถามและความสนใจของผู้นำและจำนวนผู้นำที่ชุมชน ชมส.

คุ้นเคยและรู้จัก

ขั้นที่ 2 งานการศึกษาชุมชนและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

1) แนวความคิดและหลักการ

การศึกษาชุมชนและการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน เป็นการเรียนรู้ และรู้จักกับชุมชน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนทำให้สามารถอธิบายสถานการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนได้

รวมทั้งการคาดการณ์ของชุมชนได้ อันเป็นพื้นที่ของการวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง

2) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน ชมส. มีพฤติกรรม ดังนี้

(1) รู้จักและเข้าใจสภาพการณ์และปัญหาของชุมชน ตลอดจนรู้จักและความเข้าใจความต้องการของชุมชน

(2) สามารถวิเคราะห์และเรียงลำดับปัญหาความจำเป็น และความต้องการของชุมชน

(3) มีข้อมูลชุมชนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับงาน ชมส. กิจกรรมและ

3) กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

(1) ศึกษาข้อมูลชุมชน จปฐ. (ความจำเป็นพื้นฐาน) (จปฐ.1 จปฐ.2 และ จปฐ.3) รวมทั้งข้อมูล กชช.2 ค. (ข้อมูลหมู่บ้านคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ)

(2) สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับงานการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม อุบัติภัย และสิ่งแวดล้อม ตามบันทึก ตร.ที่ 0608/4179 ลงวันที่ 4 เมษายน 2527

(3) สอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้นำหรือประชาชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ โดยการออกแบบสอบถามแล้วนำมาแจกแจงวิเคราะห์ข้อมูล

(4) ใช้วิธีการเข้าร่วมกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน โดยการนอนพักอาศัย (ร่วมอยู่ ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมศึกษา ร่วมแก้ปัญหา) และใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้านในกิจกรรมต่าง ๆ

4) สื่อและอุปกรณ์

(1) แบบสอบถามชนิดต่าง ๆ เช่น จปฐ. กชช.2 ค. รวมทั้งแบบบันทึกข้อมูลต่าง ๆ

(2) กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ

5) การวัดผลและประเมินผล

ชุดปฏิบัติการ ชมส. สามารถป้องกันปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ รวมทั้ง
เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาได้

หมายเหตุ ข้อมูล จปฐ. และ กชช.2 ค. อยู่กับคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบล

ขั้นที่ 3 งานการร่วมกิจกรรมตามประเพณีและกิจกรรมชุมชน

1) แนวความคิดและหลักการ

กิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งกิจกรรมชุมชน
ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านและชุมชนร่วมกันจัดขึ้น เป็นผลรวมของวิถีชีวิตของประชาชนที่เกิดขึ้นภายใต้
เงื่อนไขทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ กิจกรรมเป็นสื่อปฏิบัติของการเรียนรู้และ
ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมจึงเป็นการศึกษาเรียนรู้ชุมชน และสร้างความคุ้นเคย
สนิทสนมกับประชาชน และทำให้ประชาชนยอมรับนับถือศรัทธาเห็นอกเห็นใจ ร่วมมือร่วมใจ เป็น
การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ชุดปฏิบัติ ชมส. สามารถแสดงและปฏิบัติได้ ดังนี้

- (1) เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ได้
- (2) เข้าร่วมกิจกรรมปกติตามวิถีชีวิตประจำวันที่ชุมชนเขาทำอยู่ได้
- (3) เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น สาธารณกุศลและกิจกรรมพัฒนา ได้

3) กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

(1) การเข้าร่วมกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ทั้ง
กิจกรรมทางศาสนาพิธี เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานทำบุญ เลี้ยงพระ
งานสงกรานต์ รดน้ำดำหัว งานบายศรีสู่ขวัญ งานประจำปี ฯลฯ

(2) กิจกรรมปกติตามวิถีชีวิตประจำวัน เช่น งานอาชีพ การทำการเกษตร
งานอดิเรก การออกกำลังกาย จัดกิจกรรมตามกลุ่มสนใจ เช่น ดนตรี กีฬา เป็นต้น

(3) เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น หรือหน่วยงานอื่นร่วมกับชุมชนจัด
ขึ้น เช่น กิจกรรมงานการพัฒนา กิจกรรมสาธารณกุศล เป็นต้น

(4) เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวตามข้อ (1) - ข้อ (3) ให้ดำเนินการอย่าง
เป็นกระบวนการและต่อเนื่อง ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติดำเนินการ
สนับสนุน เป็นต้น

(5) การร่วมกิจกรรมควรแทรกแนวความคิด ความรู้เกี่ยวกับงาน ชมส.

ไปด้วย

4) สื่อและอุปกรณ์

- (1) เอกสารและแผ่นพับเกี่ยวกับงาน ชมส.
- (2) สื่อเกี่ยวกับงาน ชมส. เช่น ภาพสไลด์ ภาพยนต์ วีดีโอ เป็นต้น

5) การวัดและติดตามผล

- (1) สังเกตการณ์ความสนใจในงาน ชมส. เช่น การซักถาม การให้ความ

ร่วมมือ

ขั้นที่ 4 การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน

1) แนวความคิดและหลักการ

การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยพลังความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของทุกฝ่าย การประชุมเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความเข้าใจในปัญหา เนื้อหาสาระ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการเลือกการตัดสินใจ การวางแผนอันเป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้การประชุมยังเป็นการระดมสมอง และสุดท้ายเพื่อการประเมินประเมิน ออมซ่อมหลอมรวมความคิดที่หลากหลายให้เป็นหนึ่งเดียว เกิดพลังสามัคคีสู่การปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกัน

2) วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อระดมสมองร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ต่อปัญหาด้าน ชมส. ร่วมกัน
- (2) เพื่อเป็นการหารือร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติ ชมส. และผู้นำของชุมชนและประชาชน รวมทั้งบุคลากรในหน่วยงานและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (3) เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง และแผนปฏิบัติการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้านอุบัติเหตุ ยาเสพติด รวมทั้งด้านความมั่นคง
- (4) เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม และเงื่อนไขการสนับสนุนการปฏิบัติใน

ข้อ (3)

3) กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

- (1) ปรึกษาหารือผู้นำที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการฝ่ายปกครอง ฝ่ายป้องกัน และรักษาความสงบ ฝ่ายสวัสดิการและสังคมของหมู่บ้าน รวมทั้งผู้นำอื่น ๆ เช่น หัวหน้ากลุ่มครูผู้

นำศาสนา เพื่อประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการวางแผน วางโครงการ จัดทำกิจกรรมด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านอุบัตินัยและยาเสพติด ฯลฯ

(2) การประชุมในระยะของระดมความคิด มีมุมมอง เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในสถานการณ์ สภาพการณ์ และข้อมูลต่าง ๆ ร่วมกัน

(3) การประชุม ควรให้ผู้นำในชุมชนเป็นผู้นำเป็นเจ้าของเรื่องชุดปฏิบัติการ ชมส. ควรเป็นผู้ประสานงาน ติดต่อ และอำนวยความสะดวกพร้อมสนับสนุนในส่วนที่หลีกเลี่ยงความสามารถของชุมชน

(4) ให้ที่ประชุมกำหนดกรอบนโยบายในการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินบนหลักการของการพึ่งตนเองของชุมชน และร่วมมือร่วมใจกันในทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดโครงการหรือแผนงานที่สามารถลงมือปฏิบัติได้

4) สื่อและอุปกรณ์

เอกสารเกี่ยวกับงาน ชมส. แผนภูมิบรรยายสรุป แผนภูมิเกี่ยวกับงาน ชมส. แผ่นป้ายเตรียม ณ ประชุม สไลด์ กล้องถ่ายภาพ วีดีโอ ฯลฯ

ขั้นที่ 5 งานการเตรียมการการจัดระบบงานและประเมินความพร้อม

1) แนวความคิดและหลักการ

การเตรียมการและการตรวจสอบความพร้อมในการปฏิบัติการ เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก กำลังคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมปฏิบัติการ ระบบงาน แผนงาน ขั้นตอนในการปฏิบัติกระชับสอดคล้องเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ไม่ขัดข้อง พร้อมอำนวยความสะดวกในการดำเนินการเหล่านี้คือ รากฐานในการปฏิบัติบรรลุความสำเร็จ

"เกิดความสุขเปี่ยมล้นหาศาลเมื่อปฏิบัติการไม่เตรียมการให้พร้อม"

2) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ชุดปฏิบัติการ ชมส. และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้สำรวจความพร้อมทางด้านบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ขวัญและกำลังใจ จิตสำนึกอุดมการณ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน ชมส.

(2) เพื่อให้ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องได้ประเมินความพร้อมทางด้านการจัดระบบงานการมอบหมาย การแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบ การจัดระบบขั้นตอนของการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อขัดข้องและปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไข

(3) จัดให้มีการสาธิตแนวทางปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

(4) จัดให้มีการประสานงานระหว่างบุคลากรขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการกระชับแน่น ไม่ให้เกิดช่องว่างขณะปฏิบัติงาน และเป็นการเข้าในประเด็นปัญหาทำความเข้าใจแก่กันและกันให้กระจ่างชัด

3) สื่อและอุปกรณ์

(1) คู่มือ แผ่นพับ โครงการ แผนงาน

(2) เครื่องโสตทัศนูปกรณ์ เช่น กล้องถ่ายรูป สไลด์ วีดีโอ แผนภูมิ คำบรรยายสรุป

4) การวัดผลและประเมินผล

(1) ดูจากปัญหาของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่เสนอต่อที่ประชุม

(2) ดูจากความสนใจ ความตั้งใจในการร่วมมือในกิจกรรม และความคล่องตัวในการสาธิตและการทดลองปฏิบัติ (ตรวจสอบ)

ขั้นที่ 6 งานการปฏิบัติการชุมชนมวลชนสัมพันธ์เต็มรูปแบบ

1) แนวคิดและหลักการ

กิจกรรมงานชุมชนสัมพันธ์ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับผิดชอบและปฏิบัติการ ชมส. ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนตั้งแต่กิจกรรมในวิถีชีวิตประจำวัน กิจกรรมในงานอาชีพปกติ กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเป็นครั้งคราว อาจเป็นกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น หรือกิจกรรมการพัฒนาอันเป็นสาธารณะ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวจะเป็นวิธีเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ การที่ตำรวจเข้าร่วมกิจกรรมอันเป็นเวทีให้ตำรวจได้มีโอกาสแสดงผลงานและแสดงพฤติกรรมอันดีงามของตำรวจให้ประชาชนได้รู้จัก เข้าใจ และทำให้ประชาชนกับตำรวจที่จะทำให้งานป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินมีประสิทธิภาพสูงสู่ความสุขของชุมชนและสังคมในที่สุด

2) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ได้รับผิดชอบชุดปฏิบัติการ ชมส. มีความสัมพันธ์อันดีและมีภาพพจน์ที่ดีงามในสายตาและความรู้สึกของประชาชน

(2) เพื่อให้ชุดปฏิบัติการ ชมส. เป็นที่รัก นับถือ และเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น เลื่อมใสของประชาชน

(3) เพื่อให้ สป.ชมส. สามารถทำงานร่วมกับประชาชน ให้ความร่วมมือกับตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม อุบัติภัย ยาเสพติด โดยไม่เป็นผู้กระทำความเสียหาย เป็นแหล่งข่าว เป็นพยานคดี ตลอดจนให้การสนับสนุนกิจกรรมกิจกรรม ชมส.

(4) เพื่อให้ สป.ชมส. และผู้นำชุมชนสามารถจัดระบบองค์กรของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเอง และช่วยเหลือกันและกันในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงได้ในระดับหนึ่ง

3) กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

(1) กิจกรรมในขั้นตอนที่ 6 นี้เป็นกิจกรรมเฉพาะที่จัดขึ้นเพื่อเป็นเป้าหมายชมส. โดยเฉพาะ กิจกรรมในขั้นตอนนี้จึงต้องผ่านกิจกรรมปกติ กิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและกิจกรรมพัฒนาทั่วไปที่มีอยู่แล้ว ทั้งหน่วยงานอื่น ๆ และของชุมชน

(2) ก่อนการกิจกรรม ชมส. โดยตรง จะเริ่มต้นด้วยกิจกรรมง่าย ๆ เสียก่อน เช่น กิจกรรมช่วยพัฒนา ซึ่งเน้นกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นแล้ว สป.ชมส. เข้าไปร่วม นอกจากนั้นอาจเป็นกิจกรรมช่วยบริการ เช่น การบริการตัดผมนักเรียน การบริการซ่อมแซมเครื่องไฟฟ้า ซ่อมแซมเครื่องมือการเกษตร ฯลฯ โดยที่ สป.ชมส. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยเกษตร โรงเรียนสารพัดช่าง ออกไปร่วมกับตำรวจช่วยบริการประชาชน

(3) จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ในเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เช่น เกิดโจรกรรม เกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อดำเนินการจูงใจและสร้างความสนใจให้ประชาชนเห็นคุณค่า และสำคัญในการที่จะจัดระบบและตั้งองค์กรของประชาชน เพื่อป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงต่อไป

(4) จัดกิจกรรมการศึกษาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานการป้องกันรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และความมั่นคงแก่บุคคลเป้าหมาย กลุ่มต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น เด็ก เยาวชน แม่บ้าน พ่อบ้าน ฯลฯ เป็นต้น

(5) กิจกรรมในการขอความร่วมมือจากประชาชน มีประเด็นในการขอความร่วมมือ ดังนี้

ก) ขอความร่วมมือในการเคารพกฎหมาย สิทธิเสรีภาพของคนอื่น คือ เป็นผู้ไม่กระทำความผิดเสียเอง

ข) ขอความร่วมมือในการเป็นแหล่งข่าวให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ อาชญากรรม

ค) ขอความร่วมมือในการเป็นพยานในคดีอาญา

ง) ขอความร่วมมือในการเป็นผู้ประสานความเข้าใจระหว่างประชาชน กับตำรวจกรณีที่มีปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ

(6) จัดกิจกรรมหลักเป็นโครงการงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ซึ่งเป็นโครงการหรือกิจกรรมหลัก เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม อุบัติภัย ยาเสพติด การจราจรและความมั่นคง

4) สื่อและอุปกรณ์

ชุดปฏิบัติการที่ดำเนินงานขั้นตอนนี้ควรมีอุปกรณ์ ดังนี้

(1) เครื่องฉายภาพยนต์ และม้วนภาพยนต์เรื่อง เขมรทั้งถิ่น เวียดนามผู้รุกราน เสี่ยงกู่จากครูใหญ่ ครูบ้านนอกเกาหลี่ ยอดหญิงนักพัฒนา คู่สร้างคู่สม คลองธงแดง ขบวนการหมู่บ้านใหม่ (แซมติน ฮุนคอง)

(2) เครื่องวิดีโอ วีวี และเทปโทรทัศน์ชุดสันชาติสร้างชาติ ชุดชุมชนชีวิตใหม่ ชุดคัคณู (แม่) ชุดธรรมชาติแสนสุข ชุดธรรมเพื่อชีวิต ชุดล้านกบป ฯลฯ

(3) ชุดดนตรีง่าย ๆ ประกอบจังหวะ เช่น กลอง ฉาบ ฉิ่ง กีตาร์ ออร์แกน แคน โปงลาง ฯลฯ

(4) เทปเพลงพัฒนา-เพลงธรรมเพื่อชีวิตและเครื่องเล่น

5) การวัดและประเมิน

(1) ดูจากความสนใจในการร่วมกิจกรรมของประชาชน

(2) ดูจากผลงานแต่ละกิจกรรมว่ามีปริมาณคนร่วมมือน้อยเพียงใด

(3) ดูจากระดับของการให้ความร่วมมือ เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ การอาสาเป็นกรรมการ การสมัครใจเข้าไปเป็นสมาชิก ฯลฯ

ขั้นที่ 7 งานการติดตามผลการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข

1) แนวคิดและหลักการ

การวัดผลเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการทำงาน เป็นขั้นสุดท้ายของการทำงานวงจรแรก และเป็นขั้นตอนแรกของวงจรการทำงานรอบที่สองต่อไป การวัดผลทำให้ได้ทราบปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และประเมินผลว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใด การปรับปรุงแผนงานหรือโครงการการปฏิบัติครั้งต่อไป

2) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการที่ได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมไปแล้ว

(2) เพื่อเป็นการประเมินผลว่างาน ชมส. ได้ผลมากน้อยเพียงใด

(3) เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงแก้ไขแผนงานและแผนปฏิบัติงานของ ชมส. ต่อไป

3) กิจกรรมและข้อเสนอแนะ

(1) สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกในการเก็บข้อมูลผลกระทบต่าง ๆ จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของ ชมส.

(2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานวิจัยหรือสถาบัน เช่น วิทยาลัย มหา วิทยาลัยใกล้เคียงให้ช่วยเหลือดำเนินการติดตามประเมินผลโครงการ

(3) ประชุมปรึกษาหารือบุคลากรหรือเกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม กรรมการฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนเพื่อให้แสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

(4) จัดสัมมนาระหว่างผู้รับผิดชอบ ผู้บริหารโครงการนักปฏิบัติ นักวิชาการ นักบริหาร และผู้เกี่ยวข้องเพื่อประเมินสถานการณ์และปรับปรุงแก้ไขการทำงานในครั้งต่อไป

(5) บันทึกภาพ สไลด์ วีดีโอ และบันทึกเสียง

4) สื่อและอุปกรณ์

(1) กล้องถ่ายรูป

(2) กล้องถ่ายวีดีโอ

- (3) เครื่องเขียนและอุปกรณ์สำหรับในการเก็บข้อมูล
- (4) เทปบันทึกเสียง

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรบุรณ สมบุรณ (2517) ได้ทำการศึกษาอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครราชสีมา พบว่า

1) กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งปริมาณและคุณภาพมีไม่เพียงพอกับการรักษาความสงบเรียบร้อย คุณภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การศึกษาวิจัยไม่ดีเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้น้อยซึ่งจบจากโรงเรียนมาใหม่ ๆ ยังไม่มีประสบการณ์ดี มักสร้างปัญหาอยู่เสมอ เช่น การดื่มสุรามึนเมา การเที่ยวเตร่ ไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติ ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการบังคับบัญชา

2) เงินงบประมาณและสวัสดิการ มีปัญหาเกี่ยวกับการเงินงบประมาณของตำรวจ ซึ่งได้แก่ เบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ในการออกตรวจพื้นที่และติดตามคนร้าย เงินเดือนไม่พอใช้จ่ายตลอดเดือน ต้องกู้ยืมมาใช้จ่าย บ้านพักไม่เพียงพอ การเบิกค่าเช่าบ้านล่าช้า ฯลฯ ทำให้ขาดกำลังใจในการทำงาน

3) ยานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องมือสื่อสาร ยังไม่เพียงพอในการออกปฏิบัติงาน มีสภาพเก่า ต้องซ่อมแซมอยู่เสมอ บางครั้งนายตำรวจสัญญาบัตรต้องใช้เงินส่วนตัวเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการออกตรวจ หรือออกไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ

4) อาวุธปืน กระสุนปืน และวัตถุระเบิดที่มีอยู่เป็นอาวุธที่มีสภาพเก่า ไม่ทันสมัย และไม่เพียงพอ ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ในด้านวิทยาการตำรวจ ทำให้การพิสูจน์หลักฐานล่าช้าเสียเวลา

5) ความร่วมมือจากประชาชนผู้เสียหาย พยาน มักไม่ได้รับความสนใจ เมื่อเพื่อนบ้านถูกประทุษร้ายก็ไม่อยากช่วยเหลือเป็นพยานให้ เพราะกลัวเสียเวลา ผู้เสียหายบางคนไม่หาพยานให้พนักงานสอบสวน ไม่ยอมบอกชื่อคนร้ายเพราะเกรงอิทธิพล หรือไม่ยอมแจ้งความร้องทุกข์ บางครั้งพยานจำหน้าคนร้ายได้ก็ไม่กล้าชี้ตัวยืนยัน เพราะเกรงอิทธิพลของคนร้าย

6) การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ มีปัญหาในการประสานงานและแบ่งหน้าที่การทำงานในระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน เช่น เมื่อรับแจ้งเหตุร้ายไม่รายงานร้อยเวร

หรือผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ใช้กริยาวาจาไม่สุภาพเรียบร้อยต่อประชาชนผู้มาติดต่อ

7) กฎหมายที่จะต้องแก้ไข ซึ่งกฎหมายบางอย่างมีบทบังคับไม่รัดกุม และมีบทลงโทษน้อยเกินไป ผู้กระทำความผิดไม่เข็ดหลาบ กระทำความผิดซ้ำอีกบ่อย ๆ เช่น พระราชบัญญัติการพนัน พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี เป็นต้น

8) การแตกแยกความสามัคคี เนื่องจากผลประโยชน์ขัดกันเป็นส่วนตัวหรือเหตุทางครอบครัว ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความยุติธรรมในการแบ่งหน้าที่การงาน มีความเหลื่อมล้ำเอาวัดเอาเปรียบ ถือพรรคถือพวก ใช้ระบบเส้นสาย กลั่นแกล้ง เขียนบัตรสนเท่ห์กล่าวหาทำกัน ฯลฯ

9) ขาดการบำรุงขวัญและการจูงใจในการทำงาน เช่น การยกย่องชมเชย ให้รางวัล ซึ่งเป็นการบำรุงขวัญเมื่อทำงานได้เป็นผลสำเร็จ การถูกต้องกรรมการสอบสวนจะถูกลดการเลื่อนขั้นเงินเดือนทันที ไม่ให้โอกาสตำรวจท้องที่ที่ถูกร้องเรียนพิสูจน์ตนเองว่าผิดหรือไม่ เพราะอาจถูกกลั่นแกล้งร้องเรียน ทำให้ขาดกำลังใจในการทำงาน บางครั้งงานที่นำไปกระทบกระเทือนหรือขัดผลประโยชน์ของบุคคลที่ไม่สุจริต การทำงานของตำรวจนั้นผู้น้อยขาดผู้บังคับบัญชาช่วยเหลือดูแลรับผิดชอบ

ปราศรัย สังฆะทรัพย์ (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในกองกำลังพลและในสถานตำรวจนครบาล ผลการวิจัยพบว่า

1) ข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในกองกำลังพล จำนวน 67 นาย มีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการส่วนรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยแยกเป็นพวกที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการสูง จำนวน 31 นาย และที่มีความพึงพอใจต่ำจำนวน 36 นาย

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในกองกำลังพลค่อนข้างสูงคือ เพื่อนร่วมงาน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการค่อนข้างต่ำคือ เงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่างๆ

3) ข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในสถานตำรวจนครบาลจำนวน 127 นาย มีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการส่วนรวม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยแยกเป็นพวกที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการสูง จำนวน 71 นาย และพวกที่มีความพึงพอใจต่ำจำนวน 65 นาย

4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการ ตำรวจระดับรองสารวัตรในสถานตำรวจนครบาลค่อนข้างสูงคือ ลักษณะของงาน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการค่อนข้างต่ำ คือ เงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ

5) ข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในกองกำลังพล มีความพึงพอใจต่อปัจจัยต่าง ๆ

3 หมวด ดังนี้

- (1) หมวดลักษณะงาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- (2) หมวดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
- (3) หมวดเงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ความพึงพอใจอยู่ในระดับค่อนข้าง

ต่ำ

6) ข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในสถานตำรวจนครบาล มีความพึงพอใจต่อปัจจัยต่าง ๆ 3 หมวด ดังนี้

- (1) หมวดลักษณะงาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- (2) หมวดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
- (3) หมวดเงินเดือนและสิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ความพึงพอใจอยู่ในระดับค่อนข้าง

ต่ำ

7) ข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในกองกำลังพลมีความเห็นว่า อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่สำคัญคือ ลักษณะของการบริหารงาน ผู้บังคับบัญชา และโอกาสแสดงความคิดเห็น

8) ข้าราชการตำรวจระดับรองสารวัตรในสถานตำรวจนครบาลมีความเห็นว่า อุปสรรคในการปฏิบัติงานคือ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ปริมาณงานกับความรับผิดชอบ และเงินเดือน สิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ

วิรัตน์ ราชณรงค์ (2521) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่เป็นอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี" พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรมอยู่ในเกณฑ์สูงและเข้มแข็ง การปราบปรามอยู่ในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เช่น งานออกตรวจท้องที่ งานสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด และงานบริการประชาชน

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละวันเกินกว่า 8 ชั่วโมง มีเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนน้อยที่ยังขาดความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับอิทธิพลของพ่อค้าและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น การฆ่ากันตายยังมีมาก เพราะการแก้แค้นและขัดผลประโยชน์เป็นส่วนตัว ประชาชนส่วนใหญ่ยังให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ มีส่วนน้อยไม่ให้ความร่วมมือ เพราะเกรงว่าตนเองจะไม่ปลอดภัย ทักษะการในด้านการบริหารยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น อาวุธปืนที่ทันสมัย เครื่องมือสื่อสาร และยานพาหนะ เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ เงินเดือนน้อยไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว ต้องเป็นหนี้สิน สวัสดิการต่าง ๆ เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ บ้านพัก การบำรุงขวัญยังไม่เหมาะสมกับภารกิจและการดำรงชีพ

มนต์ชัย พันธคงชื่น (2518) ได้ศึกษาพบว่า สาเหตุของอาชญากรรมเกิดจากสาเหตุทางสังคมวิทยา(Sociological) ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การแก่งแย่งชิงดีกัน การขัดกันของวัฒนธรรม การเมือง การศาสนา การเศรษฐกิจ ความเชื่อ อุดมการณ์ ความหนาแน่นของพลเมือง การกระจายความมั่งคั่งและรายได้ การไม่มีงานทำ ทำให้คนเป็นอาชญากร

จิตรเจริญ เวลาดี (2522) ได้ศึกษาปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนในกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า เงินเดือนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้รับมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม คือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับเงินเดือนมากขึ้น สามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ดีขึ้น ผู้ที่มีอุปการะเลื่องชื่อกว่าปฏิบัติงานได้ผลน้อยกว่าผู้ที่มีความอุปการะน้อย แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอายุราชการมาก ๆ หรือรับราชการมานาน มีทัศนคติในปัญหาของการปฏิบัติที่ดีน้อยกว่า แต่ก็สามารถปฏิบัติเพื่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอายุน้อย เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีการศึกษาสูงขึ้น กลับปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันและปราบปรามได้ผลน้อยกว่าเจ้าหน้าที่ที่มีการศึกษาสูงส่วนใหญ่เพิ่งจะเข้ารับราชการ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า

สกุล แสงแก้ว (2523) ได้ศึกษาความพึงพอใจในงานของตำรวจชั้นประทวนในสถานีตำรวจนครบาลพบว่า มีความพึงพอใจโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้สึกพึงพอใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการทำงานอยู่ในอันดับสูงสุด และมีความพอใจในสภาพแวดล้อมของการทำงานในอันดับต่ำสุด

ประเสริฐ เมฆมณี (2523) ได้กล่าวว่า การจัดกำลังตำรวจให้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และสถานที่ ในอันที่จะรักษาคู่มือครองสวัสดิภาพความปลอดภัยของชุมชน การจัดอาวุธ การจัดวิทยุ เครื่องมือสื่อสารติดเครื่องหมายอุปกรณ์พิเศษ เพื่อให้ตำรวจสามารถไปปรากฏตัวในที่เกิดเหตุโดยฉับพลันทันที เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงถึงอำนาจของตำรวจที่เหนือกว่าบุคคลธรรมดา ซึ่งมีผลในด้านการสร้างความอบอุ่นให้แก่ประชาชน และเป็นการก่อให้เกิดจิตสำนึกยำเกรงตำรวจโดยตรงยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจะได้ผลดีมีประสิทธิภาพเพียงพอ ขึ้นอยู่กับกำลังคนและเครื่องมือ เครื่องมือมีใช้น้อย การติดตามคนร้ายที่กระทำความผิดจำเป็นต้องมียานพาหนะ เช่น รถยนต์ รวมทั้งตัวผู้ปฏิบัติต้องมีอุปกรณ์อื่น ๆ ติดตัวไปด้วย เช่น อาวุธปืน วิทยุสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งสัมพันธ์กันสำหรับการทำงานติดต่อกันเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหว หรือเส้นทางหลบหนีของผู้กระทำความผิด ดังนั้น การได้รับการสนับสนุนในด้านกำลังคนและเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานในลักษณะที่พร้อมและเพียงพออยู่เสมอ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในทางตรงข้าม หากว่าขาดปัจจัยด้านการบริหารงานดังกล่าวแล้ว ก็จะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ภาพในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมของตำรวจนครบาล

ความมุ่งหมายในการศึกษาเรื่องนี้ก็เพื่อต้องการทราบว่า ในปัจจุบันนี้ผลการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนครบาลในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายเป็นอย่างไร มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง เพื่อประโยชน์ในการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่จะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงเพิ่มสัมฤทธิ์ภาพในการทำงานให้สูงขึ้น ผลของการวิจัยยังสามารถเป็นแนวทางให้ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของกรมตำรวจใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแผนงานต่าง ๆ หรือให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ตลอดจนเป็นแนวทางให้ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายของตำรวจ ควรได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนด้วย

ในการรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงมือประชากรตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ สารวัตรสืบสวน

สอส่วน สารวัตรใหญ่ และรองผู้กำกับการฯ จำนวนรวมทั้งสิ้น 153 คน และขอรับแบบสอบถาม กลับในวันรุ่งขึ้น แบบสอบถามดังกล่าวได้รับการทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นและความแน่นอนโดยวิธีการทดสอบซ้ำ และได้นำมาแก้ไขก่อนใช้สอบถาม

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมของตำรวจนครบาลนั้นพบว่า ประชาชนให้ความร่วมมือในการให้ข่าวสารข้อมูลผู้กระทำความผิดกฎหมาย และให้ความร่วมมือในด้าน เป็นพยานในการดำเนินคดี ตลอดจนให้ความร่วมมือปฏิบัติตามคำแนะนำของตำรวจอยู่ในระดับปาน กลาง ในส่วนที่ใช้ประโยชน์จากวิทยาการตำรวจปรากฏว่าตำรวจให้ความสนใจคำร้องขอและไม่ ร้องขออยู่ในระดับปานกลาง การฝึกอบรมแผนใหม่ของตำรวจเพื่อเสริมสร้างความรู้ใน ระดับ ค่อนข้างต่ำ การสนับสนุนด้านการทำงานของตำรวจอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำความก้าวหน้าในการ ทำงานของตำรวจอยู่ในระดับปานกลาง และประสบการณ์ในการทำงานของตำรวจอยู่ในระดับปาน กลาง

นอกจากนี้ ตำรวจผู้ปฏิบัติงานมีความเห็นว่า ในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย ปัจจัยในความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีเงินเป็นปัจจัยไว้ใช้จ่าย และประชาชน ให้ความร่วมมือ มีความอดทนเสียสละ มีสายลับ มีความรอบคอบในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ มี เครื่องมือทางวิทยาการต่าง ๆ มีประวัติคนร้าย และมีการวางแผนที่ดี การปฏิบัติหน้าที่จึงจะมี สัมฤทธิ์ภาพ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

- 1) ตำรวจที่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมาก จะมีสัมฤทธิ์ภาพในการสืบสวนจับกุม มากกว่าตำรวจที่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนน้อย
- 2) ตำรวจที่ได้รับความร่วมมือจากตำรวจหน่วยอื่นมาก จะมีสัมฤทธิ์ภาพในการสืบสวนจับ กุมมากกว่าตำรวจที่ได้รับความร่วมมือจากตำรวจหน่วยอื่นน้อย

ธีรพล คุปตานนท์ (2530) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติ หน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า

- 1) ปัจจัยภูมิหลังเกี่ยวกับตำแหน่ง อายุ อายุราชการ การศึกษาเพิ่มเติมสมรรถภาพการสมรส รายได้ ฐานะทางครอบครัว และประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ได้มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการ ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

2) ปัจจัยทักษะและวิธีการปฏิบัติงานเรื่องการวางแผนในการปฏิบัติงาน การติดต่อประสานงาน การมอบหมายงาน และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

3) ปัจจัยสภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการสอบสวนความร่วมมือจากผู้บังคับบัญชา ความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา ความร่วมมือจากประชาชนและภาระความรับผิดชอบในงานพบว่า ได้มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2530) ได้กล่าวว่า การเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในลักษณะที่สนองตอบต่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างเต็มกำลังความสามารถนั้น การได้รับความสนับสนุนเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ จากผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่เช่น กำลังพล เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ อาวุธประจำกาย เงินค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงาน เครื่องพั่นฐานการและห้องปฏิบัติงานให้เพียงพอตามความจำเป็นก็นับได้ว่าเป็นสิ่งเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติหน้าที่สำเร็จโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งในแผนมทชาติไทยแม่บทฉบับที่ 3 ก็ได้กำหนดมาตรการในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมไว้ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ถ้าต้องการให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจได้ผลดี ก็ควรปรับปรุงเพิ่มพูนประสิทธิภาพองค์การ ระบบงาน อัตรากำลัง สวัสดิการ อาวุธ ยานพาหนะเครื่องมือสื่อสาร และงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้สูงขึ้น

วาทิน คำทรงศรี (อ้างถึงใน ประทีป, 2533) ได้ศึกษาถึงเรื่อง "ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผล การปฏิบัติงานด้านสืบสวนของรองสารวัตรสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลกองบัญชาการตำรวจนครบาล" พบว่า ความสัมพันธ์ผลทางการเรียน ผลการฝึกประสบการณ์ และสภาพงานสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้ที่มีความสัมพันธ์ผลทางการเรียนสูง มีผลการฝึกประสบการณ์มาก จะมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวนดีกว่าผู้ที่มีความสัมพันธ์ผลทางการเรียนต่ำและมีผลการฝึกประสบการณ์น้อย

Blum และคณะ (อ้างถึงใน สุกุล แสงแก้ว, 2523) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานของตำรวจ และบุคคลที่เพิ่งจะลาออกจากตำรวจในเมืองวอชิงตันในปี ค.ศ. 1971 พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีของอาชีพตำรวจ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดที่จะทำให้ตำรวจเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน บุคคลที่เข้ารับราชการเป็นตำรวจนั้น ส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ประชาชนจะต้องให้ความเคารพนับถือในงานที่พวกเขาปฏิบัติอยู่ นอกจากนั้นแล้วยังมี

ปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ตำรวจไม่พึงพอใจในงาน คือ โอกาสก้าวหน้าในการทำงานที่จะได้รับตำแหน่งสูงขึ้นได้นั้นมีน้อย งานที่จะต้องปฏิบัติในเวลากลางคืน ความไม่ยุติธรรมในการปกครองบังคับบัญชา

อนันต์ สรรพกิจกำจร (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านจัดสรร เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร การศึกษารั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านจัดสรร โดยแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) การป้องกันอาชญากรรมในระดับบุคคลและครอบครัว 2) การป้องกันอาชญากรรมในระดับชุมชน 3) การปราบปรามอาชญากรรมโดยเฉพาะความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยวัดระดับการมีส่วนร่วมจากกิจกรรมหรือมาตรการที่ผู้พักอาศัยได้เข้าร่วม เช่น มีการใช้มาตรการหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีส่วนสนับสนุนในการควบคุมอาชญากรรม และเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม กับการมีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมที่แตกต่างกัน โดยทดสอบกันว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ตลอดจนทิศทางและความสัมพันธ์กัน โดยศึกษาจากครัวเรือนตัวอย่างของผู้พักอาศัยในหมู่บ้านจัดสรร เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 ครัวเรือน

การป้องกันอาชญากรรมในระดับบุคคลและครอบครัว เป็นลักษณะมาตรการที่แต่ละบุคคลหรือครอบครัวใช้ในการป้องกันตนเอง พบว่า ส่วนมากร้อยละ 69.60 มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมมากในระดับคะแนน 6-10 คะแนน และอีกร้อยละ 30.4 ที่มีส่วนในการป้องกันอาชญากรรมน้อยคะแนน 1-5 คะแนน เทียบสัดส่วน 2:1 และวิธีการเก็บรักษาทรัพย์สินที่มีค่าส่วนการเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีผลต่อการป้องกันอาชญากรรม ส่วนมากร้อยละ 67.60 มีส่วนในการป้องกันอาชญากรรมมากในระดับคะแนน 4-6 คะแนน และอีกร้อยละ 32.40 จะมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนน้อย ในระดับคะแนน 1-3 คะแนน เทียบสัดส่วนประมาณ 2:1 และมีความคิดเห็นไว้ในวิธีการที่ดีในการป้องกันอาชญากรรมในระดับชุมชน ส่วนมากเห็นว่าความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ในการช่วยสอดส่องดูแลเพื่อนบ้านและการจัดยามรักษาความปลอดภัย ส่วนลักษณะการมีส่วนร่วมในการปราบปรามอาชญากรรมโดยเฉพาะความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า ส่วนมากร้อยละ 86.80 ที่มีส่วนในการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจน้อย ในระดับคะแนน 1-3 คะแนน และอีกร้อยละ 13.20 ที่มีส่วนร่วมในการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

มากมีระดับคะแนน 4-6 คะแนน เมื่อเทียบสัดส่วนประมาณ 4:1 ซึ่งสาเหตุที่ประชากรให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพราะ เกรงกลัวภัยอันตรายจะมาถึงตนเองและครอบครัว

ประชา พรหมนอก (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบบางประการต่อชุมชนจากโครงการของกองบังคับการตำรวจภูธร 6 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมต่อชุมชนจากโครงการ และแผนการปฏิบัติการของกองบังคับการตำรวจภูธร 6 โดยเฉพาะในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอคำชะอีจังหวัดมุกดาหาร และเพื่อศึกษาทัศนคติของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่โครงการที่มีต่อการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีโครงการพัฒนาตามแผนในพื้นที่รับผิดชอบดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชนในทางที่ดีขึ้น ทั้งทางจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยและด้านเศรษฐกิจ ส่วนในระดับบุคคลพบว่า ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่สภะทรวงหลัก รวมทั้งพระสงฆ์ มีทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาในระดับสูงมาก

ชาติรี รัตติศิริ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทของข้าราชการตำรวจที่มีต่อความมั่นคงของชาติ และการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการ เกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินการโดยข้าราชการตำรวจ 2) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการเกี่ยวกับการพัฒนาของข้าราชการตำรวจนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ได้ปฏิบัติในระดับ "มาก" ในแทบทุกเรื่อง ส่วนเรื่องทีแต่ละกลุ่มมีความเห็นที่แตกต่างออกไปมีดังนี้คือ ข้าราชการ เห็นว่า ข้าราชการตำรวจนักพัฒนาได้ปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้ในระดับ "น้อย" คือ เรื่องการศึกษาปัญหา ความต้องการ การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของหมู่บ้าน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์โครงการ การเลือกโครงการ การปลูกฝังและการพัฒนาความคิดเห็นของประชาชนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองและการอบรมกรรมกรต่าง ๆ การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งผลิตทางเกษตร การจัดวิทยากรบรรยาย การตรวจ

เขียนดำเนินการของโครงการต่าง ๆ และการประเมินผลการพัฒนา ผู้นำท้องถิ่นมีความเห็นว่า ข้าราชการตำรวจนักพัฒนาได้ปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้ในระดับ "น้อย" คือ เรื่องการอบรมกรรมการหมู่บ้าน เขียนเขียนประชาชนในหมู่บ้านของข้าราชการตำรวจ การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรการช่วยเหลือให้ประชาชนมีงานทำ การให้วิทยากรพิเศษบรรยาย การขอความสนับสนุนด้านงบประมาณ ส่วนประชาชนนั้นก็มีความเห็นว่า ข้าราชการตำรวจได้ปฏิบัติงานในระดับ "มาก" ทุกเรื่องได้มีเรื่องใดในระดับ (น้อย)

2) ความคิดเห็นของประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการเกี่ยวกับผลของการพัฒนาที่มีต่อความมั่นคงของชาติและการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ในหมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนา โดยข้าราชการตำรวจนั้นมีจำนวนคนติดสุรา ยาเสพติด มีคดีอาชญากรรมต่าง ๆ และจำนวนผู้ลงผิดทางการเมืองมีระดับ "น้อยมาก" และนอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ยังมีความเห็นตรงกันว่า โครงการพัฒนาของข้าราชการตำรวจมีประโยชน์ต่อหมู่บ้านและประชาชนมาก

3) รูปแบบการพัฒนามีผลต่อการรักษาความมั่นคงของชาติ และการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอจะต้องยึดหลักการของการพึ่งตนเอง หลักของการประสานงานหลักของความต่อเนื่อง และหลักของความมีระบบ ส่วนในเนื้อหาของรูปแบบการพัฒนานั้นจะประกอบไปด้วย (1) วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน (2) ปัจจัยหรือตัวป้อนที่ได้แก่ องค์กร บุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น (3) กระบวนการที่แบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะเตรียมการระยะพัฒนา (4) ผลการพัฒนาดังกล่าวสามารถเห็นได้โดยชัดเจนและผลนั้นจะต้องสามารถนำไปเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงการดำเนินครั้งต่อไปได้

บุญเลิศ ใจประดิษฐ์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจ กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อทำการศึกษาจากข้าราชการตำรวจ กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ดเกี่ยวกับ (1) สภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานด้านชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจ (2) คุณลักษณะของข้าราชการตำรวจชุดชุมชนสัมพันธ์ (3) ผลการดำเนินงานด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ผลการวิจัยพบว่า 1) การเตรียมการก่อนดำเนินการมีความพร้อมในเรื่องงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในระดับ "น้อย" การดำเนินงานในด้านนี้ทุกกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" และการติดตามประเมินผลทุกระยะอยู่ในระดับ "มาก"

ปัญหาของการดำเนินงานพบว่า มีปัญหาในระดับ "มาก" ในเรื่องต่อไปนี้คือการสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ของหน่วยเหนือ ปัญหาในเรื่องความอดอยากยากจนของชาวบ้าน ความแห้งแล้งและการขาดแคลนน้ำ การให้ความสำคัญของหน่วยเหนือต่อการปฏิบัติงาน ปัญหาของผู้ปฏิบัติ (ตำรวจ) ที่ขาดแคลนความรู้ความเข้าใจในงานด้านนี้ และตำรวจยังไม่ลดละอบายมุข ปัญหาในเรื่องประชาชนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ และฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนที่ยากจนและมีผลกระทบต่องานด้านนี้

2) คุณลักษณะของข้าราชการตำรวจชุดชุมชนสัมพันธ์ การวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการ 4 กระทรวงหลัก และประชาชนผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว มีความเห็นอย่างสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะในด้านอุดมการณ์ บุคลิกภาพ ความประพฤติและด้านความรู้ความสามารถเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในระดับ "มาก"

เอกชัย ทิวถนอม (2533) การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตเมืองกับเขตชนบทของจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อเปรียบเทียบสถิติการเกิดคดีฆ่าผู้อื่น และผลการจับกุมในเขตเมืองและเขตชนบทและแนวโน้มการเกิดคดีฆ่าผู้อื่นในอนาคต (2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตเมืองและเขตชนบท (3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตเมืองและเขตชนบท เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (4) เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในสังคมเมืองกับสังคมชนบท และอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีส่วนทำให้เกิดคดีอาชญากรรม

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ประชากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในเขตเมืองประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน 180 คน ชั้นสัญญาบัตร 26 คน รวม 206 คน และในเขตชนบทประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน 242 คน ชั้นสัญญาบัตร 28 คน รวม 270 คน รวมทั้งสิ้น 476 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกอย่างง่าย 25 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ Likert Scale โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า

(1) สถิติการเกิดคดีฆ่าผู้อื่นในเขตเมืองที่เกิดขึ้นต่อประชากรแสนคน มีมากกว่าในเขตชนบทในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งจะเห็นได้ว่าอาชญากรรมในเขตเมืองเกิดมากกว่าใน

เขตชนบท ส่วนผลการจับกุมคดีฆ่าผู้อื่นในเขตเมืองจับได้มากกว่าในเขตชนบท และสำหรับแนวโน้มการเกิดคดีฆ่าผู้อื่นในอนาคตในช่วงระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า ในเขตเมืองจะมีคดีฆ่าผู้อื่นเกิดขึ้นมากกว่าในเขตชนบท

(2) ความแตกต่างของปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมในเขตเมืองและเขตชนบทนั้น ในเขตเมืองมีปัญหามากกว่าในเขตชนบท ปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ กำลังคนไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ขาดการบำรุงขวัญและให้กำลังใจ ขาดแคลนยานพาหนะ น้ำมัน เชื้อเพลิง เครื่องมือสื่อสาร ขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน

(3) สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในเขตเมืองและเขตชนบทนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตเมืองและเขตชนบทมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สืบเนื่องมาจากกำลังคนมีน้อย ขาดแคลนงบประมาณ เจ้าหน้าที่ตำรวจขาดความสนใจ และตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความร่วมมือจากประชาชน พนักงานสอบสวนไม่ให้ความสำคัญเป็นธรรมและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

(4) การเปลี่ยนแปลงในสังคมเมืองกับสังคมชนบท และอิทธิพลในด้านต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตเมืองและเขตชนบทต่างก็ให้ความเห็นว่า มีส่วนอย่างมากที่จะทำให้เกิดคดีอาชญากรรม ซึ่งได้แก่ สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน ซ่องโสเภณี ยาเสพติด แหล่งเสื่อมโทรม การขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ ความยากจน การว่างงาน เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแก้ไขปรับปรุงในด้านกำลังพล และในด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจ จะทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น